

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI JELLEGŰ
POLITIKAI ÉS SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt
Fél évre 4 „
Negyedévre 2 „
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A mi nincs a programban. Irta: *Komáromi Sándor*. — A hitközségi választások. — Gyöngyszemek a talmudból és midrashból. — A ravasz Élia, az okos Mirjam és a bölcs Joel. (Tárca.) Irta: *Szabó Sándor*. — Magyarázatok az Ötkönyv szakaszaihoz. Irta: *Dr. Jordán Sándor*. — Adta csodarabbija. — Két ur és két hordár. — Hírek. — Hirdetések.
A mellékleten: Meturgeman. Irta: *Szabolcsi Miksa*. — A specialitás. Irta: *Dr. Aczél Endre*. — Eszterka. (Szomorujáték.) Irta: *Dr. Phillipson Lajos*.

Naptár:

Vasárnap (1898. november 13-ika.) 5659. **Marchesvan** hó 28-ika. Hétfő 29-ike.
Kedd **Kisslév** hó 1-je. **Rós-chódes**. Szerda 2-ika. Csütörtök 3-ika. Péntek 4-ike. Szombat 5-ike. Hetiszidra: **Tóldósz** (Mózes I. könyve 25. fejezete 19. versétől a 28. fejezet 10. verséig.) Haftora: »Maszzo devar Hassém el-Jiszróról« (Malachiás I. fejezetekezdetétől a II. fejezet 8. verséig.)

A mi nincs a programban.

A pesti hitközség képviselőtestülete vasárnap megválasztotta a hitközség vezetőit. Az elnöki tisztséget ismét Kohner Zsigmondnak már kipróbált kezeire bízták. Hogy így lesz, az előrelátható volt. Ez tehát meglepetést nem okozott. A meglepetés az volt, hogy az elnök, akinek fenkölt gondolkodása eddigi hivatali működése során köztudomásúvá vált, s akinek elveit, irányzatát a hitközségi kormányzatban mindnyájan megismerni és becsülni tanultuk — programbeszéd-del állott elő.

Ami a programbeszédben benne van, mindaz nagyon szép dolog, becsvágyra, dologszeretetre, meleg vallásos és hazafias érzületre valló. Mégis abból ami benne van kiemelkedő momentum kettő, s abból ami nincs benne szembező szintén kettő.

A kulturális, humanitárius intézmények továbbfejlesztése mellett a pesti hitközségnek ujonnan megválasztott elnöke két alkotásra készül. Az egyik az új istenháza, a másik a szorosabb kapcsolat létesítése a hitközség tagjai és az ő erkölcsi testületük között. Mindakettő istennek tetsző munka, mert az egyik közvetlenül a Mindenható dicséretére van rendelve, a másik pedig olyan teendő végzésére kívánja megsokasítani a hiveket, amelyek a hit jegyében fogantatnak. Ez utóbbi alkotás gyökerei a hivek lelkébe ereszkednek: azon hivekébe, akik — mert eddig a

maguk bőséges intelligenciájuk számára a hitközség vezetésében munkakört találni nem tudtak — ilyet sürgettek és azokéba, akiket a hitközségi és hitéleti közmunkák számára most kell csak megnyerni vagy anyagi vagy vallásos tekintetben.

Bizonyos, hogy ez programnak elegendő még az ország legelső községében is. Ámde mi túlkövetelők vagyunk, mert más föladatokat is fölszinre vetett az élet. E föladatok nem ösmeretlenek, sőt közülök az egyik olyan, amelynek a közel jövőben szükséges megoldását maga Kohner Zsigmond még az előző ciklusban, a záró közgyűlésen hirdette.

A *zsidó tanítónőképző és a zsidó gimnázium létesítése*: ez az a két föladat, melyet az élet kíván a pesti hitközséggel megoldatni s ez a két alkotás az, a mi nincs benne a programban.

E két intézmény szükségessége annyiszor ki volt már fejtve az „Egyenlőség“-ben, hogy fölösleges lenne, ha újra a bizonyítás terére lépénénk. Köztudattal állunk immár szemben s e köztudatot egyre táplálják az élet jelenségei.

Legujabbnak, nevezetesen a zsidó gimnázium mellett, itt van egy óbudai vallásos apának esete, aki, mert fiát rabbi pályára szánta, engedelmet kért arra, hogy gyermeke a zsidóvallás rendelte nyugalom napját — bár egyik fővárosi középiskolába jár — megszentelhesse nyugalommal. A kérelmet nem teljesítették, mert nálunk a lelkiismereti szabadság országában is törvények és rendeletek szabják meg a lelkiismereti meggyőző-

dés határait. E korlátokat tágitani nekünk, a kisebbségnek, sem jogunk, sem erőnk nincs, de nem is kívánatos, hogy legyen, mert ily módon, — ha a nem felekezeti jellegű iskolákban minden felekezet az egész vonalon, minden irányban, érvényesíteni akarná az ő hitbéli meggyőződését — eljuthatnánk a pedagógiai anarchiához és a közös iskoláztatás lehetetlenné tételéhez.

A szélsőségek levezetésére valók a felekezeti iskolák, amelyekkel, amíg általában felekezeti iskolák vannak, minden felekezet tartozik — a többi felekezetnek. Különben is úgy áll a dolog, hogy mindaddig nem nyerhet megfelelő támasztékot a vallásos és hitközségi élet bensősége-sebbé tételére irányuló bármily eltökélt munka, amíg lehetetlen az, hogy vallásos érzületét a közoktatás minden fokán sértetlenül tarthassa meg az ifjúság. Ha mi eleve — a megfelelő intézmények hiányával — kizárjuk azt, hogy az új nemzedék, fiú és leány egyaránt, teljesen vallásos szellemben, a vallásos szabványok betartásával legyen felnevelhető, akkor nem hogy meg-
rakjuk, de egyenesen félrelökjük azt az alapot amelyre a vallásos és hitközségi élet renaissanceat építhetnők.

Az a szép és nemes törekvés, mely azokat „a régiebb időkben való hagyományokat, tradíciókat, melyek a tagokat a hitközséghez fűzték“ — „kötelességérzés“-sel akarja pótolni, ezt a kötelességérzést is csak akkor tudja fölkelteni — ha hagyomány és tradíció az alapja. A mai nemzedékek zömének hagyománya és tradíciója még van, a kísérlet tehát sikerülhet. De ha ma csak kötelességérzést állítunk a hagyomány és tradíció helyébe — ebből a kötelességérzésből kötelességérzést szakasztani a jövőre többé nem lehet. Ha nem lehet, szertemállanak, elkallódnak az apák alkotásai és nem lesz tradíció és hagyomány, melyek megerednének, mint Mózes pálczájától a hegyek üdítő forrása.

Sokkal mélyebbre ható dolog tehát a felekezeti iskoláztatás, mint a minőnek az első tekintetre látszik. A felekezeti iskoláztatás kezünkben az a modern fegyver, a melylyel a modern vallásromboló irányzatok hatásai ellen védekezhetünk. Ha tehát a pesti hitközség elnöke rekonstruálni akarja a vallásos és hitközségi életet és rekonstruálni a jövő számára is — ami elvégre a lényegesebb rész — akkor a zsidó gimnázium és a tanítónőképző létesítése elől kitérnie nem szabad. Annál kevésbbé szabad ez, mert ezen új alkotásokhoz nagy áldozatok nem szükségesek.

Az »Egyenlőség«-nek volt módja már arra is utalni, hogy a szemináriumot kiegészítő zsidó gimnáziumhoz szükséges helyiségek és részben a tanerők a hitközségnek rendelkezésére állanak

a Wesselényi-utcai polgári fiúiskolában; míg a zsidó tanítónőképző helyiségei a pesti izr. leány-
árvaház számára Hirsch báróné által emelendő új épületben volnának megszerezhetők.

A Freystädter-féle zsidó gimnázium csak jó öt év múlva kezdheti meg működését. Addig egyrészt kár az időt elvesztegetni, másrészt pedig előrelátható, hogy ez az intézet a számszerűleg folyton szaporodó fővárosi zsidóhitük igényeit egy-maga nem lesz képes kielégíteni — ha azt a vallásos rekonstrukciót komolyan akarjuk. A zsidó tanítónőképző létesítésére vonatkozó kívánság olyan, amelynek jogosultságát a pesti hitközség ez évi közgyűlésén maga az elnök is elismerte, s így ennek a programmból való hiánya az ő nemes és szép terveiben fellünő rést mutat.

Azt hisszük azonban, hogy tulajdonképpen egy kissé szőrszálhasogatók voltunk, mikor így kikerestük, hogy mi hiányzik a programmból. Mert a zsidó gimnázium és zsidó tanítónőképző benne lehet a programmban, csak hogy éppen külön megemlékezés nem jutott nekik. Hiszen ott, ahol a vallásos érzület és hitközségi élet fölfrissítésének munkálását ígerte a pesti hitközség sorsának intézője — bizonyára az eszközökre is gondolt, a melyekkel célját elérheti. Ezen eszközök között pedig — ezt ő bizonyára tudja — a sürgetett két iskola vezérszerepet játszik. Ha a dolog így van, akkor ezek is benne vannak a programmban s a közel jövőben onnan kikelve — itt lesznek a valóságban is.

Komáromi Sándor.

A hitközségi választások.

A pesti hitközségnek, melynek intézményeiről más helyen szólunk és melynek költségvetése nagyobb, mint sok municipiumé — újból meg van a vezetése. A folyó hó 6-ikán tartott képviselői gyűlés újból és egyhangulag megválasztotta az eddigi elnököt: *Kohner* Zsigmondot, az eddigi elnökhelyettest és kultusz-elöljárót: *Deutsch* Sámuel, az eddigi iskolaügyi elöljárót: *Schweiger* Márton, az eddigi jótékonyági elöljárót: *Adler* Lajost, az eddigi gazdasági elöljárót: *Grünbaum* Miksát és az eddigi pénzügyi elöljárót: *Baumgarten* Lajost. A választmánynak is azt a 25 tagját, mely most választás alá került, egynek a kivételével, ki tekintve korára, mandatumot nem vállalt, újból megválasztották, ami azt bizonyítja, hogy a választó testület tökéletesen megbizik a vezetésben és mindenképen helyesli az eddig követett irányt.

A hitközség központi épülete dísztermében tartott választó gyűlésen megjelentek a következő képviselők:

Adler Gyula pénzváltó, Ágai Adolf dr. szerkesztő, Auer Róbert bizományos, Baumgarten Izidor dr. min. oszt. tanácsos, Baumgarten Leó háztulajdonos, Back Fülöp háztulajdonos, Ballai Lajos dr. min. oszt. tanácsos, Baron Jónás dr. főorvos, csángóhétl. Baronyi Benedek földbirtokos, madarasi Beck Miksa igazgató, madarasi Beck Nándor igazgató, Bergl Adolf ügynök, Bettelheim

Miksa nagykereskedő, Biró Károly építőmester, Blau Adolf pénzváltó, Boschan Jakab gazdász, Breitner Zsigmond L. nagykereskedő, Bródy József háztulajdonos, Brüll Ármán terménykereskedő, Dalnoky Béla dr. ügyvéd, hatvani Hatvány-Deutsch Sándor földbirtokos, Ehrlich Mózes földbirtokos, Fantó Henrik kereskedő, Fenyvessy Adolf gyorsírói főnök, Fleischmann Ede borkereskedő, Freund Adolf gyárigazgató, Farkas Emil dr. ügyvéd, Feleki Béla dr. ügyvéd, Fleischl Sámuel terménykereskedő, Freund Vilmos műépítész, Friedmann Bernát dr. ügyvéd, Fürst Jakab nagykereskedő, id. Glass Izor dr. orvos, Grauer Vilmos dr. gyáros, Grósz Sándor dr. orvos, Galitzenstein József gabnakereskedő, Goldmann Mihály kereskedő, Goldstein Ignác háztulajdonos, Gomperz Károly nagykereskedő, Grosz Gyula dr. főorvos, Grünwald Bernát ny. minist. tanácsos, Grünwald Mór szikvizgyáros, Halász Frigyes dr. ügyvéd, Handler Jónás ügynök, botfai Hüvös József dr. igazgató, Herzfeld Zsigmond butorkereskedő, Herzfelder Manó földbirtokos, Kohn Arnold egyl. igazgató, Kohner Ágost földbirtokos, Kelemen Miksa dr. orvos, Klein Fülöp dr. orvos, Kramer Miksa kereskedő, Kramer Samu gyáros, Lemberger Mór órás, Löw Samu dr. orvos, Löwy Mór földbirtokos, Lukács József bankigazgató, Links Ármán dr. ügyvéd, Löw Tivadar dr. ügyvéd, Mandl Mór hivatalnok, Messinger Jakab ügynök, Mezey Ferencz dr. titkár, Müller Vilmos nagykereskedő, Mandel Ignác I. háztulajdonos, Murányi Ármán dr. ügyvéd, Müller Mór magánzó, Münz Sámuel magánzó, hliniki Neuberger Ignác dr. curiai bíró, Neuschlosz Emil gyáros, Ónodi Adolf dr. egyet. tanár, Oesterreicher Miksa irodafőnök, Pinkas Zsigmond nagykereskedő, Popper István mérnök, Pfeifer Ignác kereskedő, Porges Bernát nagykereskedő, Réthy Mór dr. műgy. tanár, Rosenberg Mór posztókereskedő, Rózsavölgyi Manó dr. ügyvéd, Rosenfeld Manó kereskedő, Schlesinger Ignác magánzó, Schreyer Jakab dr. ügyvéd, Schwarz Ármán igazgató, Sándor Pál nagykereskedő, Simon Jakab nagykereskedő, Spitzer D. H., kereskedő, Steigenberger Samu dr. orvos, Stern Frigyes földbirtokos, Sternthal Adolf földbirtokos, Szabolcsi Miksa szerkesztő, Schwarz Gyula dr. ügyvéd, Singer Bernát kereskedő, Singer Zsigmond dr. hírlapíró, Stiller Bertalan dr. egyet. tanár, Szili Adolf dr. főorvos, Tsuk Sándor nagykereskedő, baranyai Ullmann Emil nagykereskedő, Vidor Zsigmond dr. orvos, Vaisz Sándor dr. ügyvéd, Weiner Adolf nagyiparos, Weiner Miksa háztulajdonos, Weisz Berthold orsz. képviselő, Wieländer Ármán kereskedő, Weisz Jakab dr. orvos, csepeli Weisz Manfréd gyáros, Weiskopf Jakab háztulajdonos, Weismayer Ferencz kereskedő, Winter Sándor bérlő, Wolfner Lajos gyáros, Zwack József gyáros.

A gyűlést megnyitja *Tenczer Pál*, választási elnök, kinek eljenzéssel fogadott szavai után azonnal megindul a választás, melyet ellenőriz a választási bizottság és az erre kiküldött *Keppich* Lipót, a bizottság alelnöke és dr. *Neumann* Antal bizottsági jegyző. Az urnát, melybe az elnök és előjáróság neveit tartalmazó szavazó lapokat dobták, azonnal kiürítették, megolvasták és kitűnt, hogy az eddigi elnököt és 5 előjárót egyhangulag újból megválasztották, mit a gyűlés hosszan tartó eljenzéssel fogadott és mire elnök *Tenczer Pál* fölkerete *Weisz* Berthold, orsz. képviselőt, hliniki *Neuberger* Ignác, kuriai bíró, botfai *Hüvös* Józsefet, *Fürst* Jakabot, *Sternthal* Adolfot és *Brüll* Ármánt, hogy a megválasztottakat a gyűlésbe meghívják.

Hogy pár perc múlva a megválasztottak megjelentek, a képviseleti tagok fölállással is dörgő eljenzéssel

és »gratulálok!« kiáltásokkal üdvözölték a hitközség fejeit, kik elfoglalták helyeiket az elnöki dobogón, mire *Tenczer Pál* megkapó beszédben üdvözölte az elnököt és előjárókat, fölemlítvén többek közt, hogy annak idején valóságos harcztot vívott a hitközség elhunyt, felejthetetlen elnökével, *Wahrmann* Mórral, a ki nem akart bele egyezni abba, hogy a képviseletet 6 évre, a választmányt, előjáróságot és elnököt csak 3 évre válaszzák. Hogyan, kérdezte, hát a képviselőnek több joga legyen, mint a hitközségi elnöknek?

»Én erre azt mondtam«, folytatá *Tenczer Pál*, »hogy ha a képviseleti tag be nem válik, az még nem olyan nagy malheur, de ha az elnök nem válik be, vagy az előjáró, az már nagy baj és még nagyobb baj, hogy egy esetleg nem arravaló vezetést 6 esztendeig kelljen tűrnie a hitközségnek. Meg kell adni az alkalmat, hogy három év után esetleg másokat választhasson, a hitközség, kifejezést adván így elégedetlenségének. Erre most nincs alkalom és mégis örvendek hogy az én propositióm nyert többséget. Örvendek azért, mert a rövidebb ciclus nem csak arra ad alkalmat a hitközségnek, hogy bizalmatlanságának adjon kifejezést, de arra is, hogy *bizalmát megújítsa*, mint tette most Ön, tisztelt elnök ur és előjáró társai iránt« (Lelkes eljenzés).

Tenczer azután így folytatja beszédét:

»Ön, igen tisztelt elnök ur, úgy tudom, ennek az aránylag még fiatal hitközségnek 11. elnöke. Volt köztük olyan férfi, mint *Hirschler* Ignác dr., a későbbi kongresszusi elnök és főrendi tag, ki tudománya és áldásos működése folytán egyik disze volt ennek az országnak és büszkesége a zsidóságnak. Volt köztük olyan férfi, mint *Wahrman* Mór, kire még mindnyájan emlékezünk, ki ennek a hitközségnek regenerátora volt és kinek érdemeit nem csak mi örököztük meg, de megörököltette a magyar törvényhozás és megörököltette a székes-főváros, mely egyszerű fölszólalásomra elhatározta, hogy utczáit nevez el *Wahrman* Mór neve után. És mégis állítom, hogy nem volt összes elődjei között senki, ki több kiválóságot egyesített volna magában, kiben a becsületesség, az önzetlen hazafiság, a jószívűség és hőlcseség és ezzel kapcsolatban a páratlan szeretetreméltóság gyönyörűbb egységgé olvadt volna, mint *Kohner* Zsigmond személyében.« (Szűnni nem akaró eljenzés és taps).

»Innen az a megható ragaszkodás, ritka szeretet és tisztelet, mely Önt, tisztelt elnök ur a község minden rétegében környezi; innen mindnyájunk azon könyörgése, hogy az Eg áldása minden léptét kísérje, innen végül közgyűlésünknek azon Önhöz és előjáró társaihoz — a kik a lefolyt 3 évben is az elnököt annyi szeretettel és odaadással támogatták — ama kérelme, hogy a rájuk esett egyhangú választást elfogadni sziveskedjenek.«

A lelkes ováció után, melylyel a talpraesett szép beszéd nyomán az elnököt és előjárókat részesítették, *Kohner* Zsigmond mély meghatottsággal felelt. Mély benyomást keltett beszéde, melyet a hitközség jegyzőkönyvileg örökölt meg, a következő:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Igen tisztelt választási elnök ur!

Fogadja mindenekelőtt, mélyen tisztelt választási elnök ur, szivreható szavaiért leforróbb, legőszintébb hálánkat. Ezen mi reánk nézve oly hizelgő és rokonszenves nyilatkozata annyival értékesebb, mert oly férfutól jön, aki fontos tényezője hitközségi életünknek, tevékenységünk és működésünk minden egyes mozzanatát ismeri.

Csekély érdemünket tulbecsülő szavai bennünket örök hátlára köteleznek. Midőn ennek kifejezést adnék, engedje egyszersmind, hogy a magam nevében azt a nagy dicséretet, melylyel személyemről megemlékezni kegyes volt, csupán csak jóakarátának tulajdonítsam. Nem szolgáltam rá, bárha a szent ügy: a magyar haza, a kultúra és a vallás érdekében, melyet odadó szeretettel szolgálunk, lefőbb becsvágyamat képezi, hogy az igen tisztelt választási elnök ur és tisztelt barátom dicséretére magam is és előljáró társaim is a jövőben igenis rászolgáljunk. (Éljenzés)

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Bizalmuk ily fényes nyilvánulásáért, hogy egyhangulag ismét 3 évre megválasztottak, fogadják mély hátlánk kifejezését.

Ily kimagasló testület minket annyira tisztelő elismerésével szemben — talán a mai napig terjedő működésünkről beszámoló jelentéstől eltekinthetünk, annyival is inkább, mert minden közgyűlésen közölt jelentésünk tevékenységünkről és eredményéről kimerítően tanuskodnak.

Ezen feltevésből kiindulva, a jövőről is csak keveset mondhatok, mert ugyanazon jónak elismert, önök által helyeselt elveken és alapokon, ugyanazon szellemben és a múltban nyert tapasztalatok nyomán odaadó szorgalommal és buzgósággal fogjuk szolgálni hitközségünket a jövőben is, úgy hogy a jövő nem lehet más, mint a múltnak, a mennyire lehet, javított folytatása. (Éljenzés.)

És mégis már a közel jövőben olyan nagyfontosságú munka fogja igénybe venni tevékenységünket, aminő hitközségi életünkben csak ritkán fordul elő és melyre erről a helyről — mint már tettem — újból fölhevonom az igen tisztelt közgyűlés figyelmét.

A legközelebbi időszaknak szignaturája az új templom építése lesz.

Több mint 30 éve, hogy a vallásosság gyakorlatára új hely nem nyílt, azóta a hitközségi tagok száma megsokasodott. Égető szükség tehát egy új templom építése, mely nagy úrt van hivatva kipótolni.

Csak az utolsó választmányi ülésben adtam elő, hogy a most lefolyt ünnepek alkalmából nem mindig méltó helyen berendezett pótimaházakat 17000 egyén kereste fel, hogy ajátosságának és vallásos érzelmének eleget tegyen.

Nagy erkölcsi és etikai momentum rejlik abban, hogy azon felekezett, mely törvényt és igazságot oly nagyra tart, a magyar törvényhozás és igazságszolgáltatási épület közelében emelhet most oltárt. És ami a legjelentősebb: bizton hiszem, hogy ezáltal hitközségünkben a vallásosság, mely a szabadelvűséggel és haladással tökéle-

tesen megegyez és mely mint községképző és községfentartó elem, legalkalmasabb arra, hogy a modern századvégi destruktív tendenciákat legyőzze — igen sokat nyerhet. (Ugy van!) De ezen hatalmas tény nem változtathat semmit többi működésünkön, ez által többi intézményeink fejlesztése nem szenvedhet. Ha tekintetbe veszem, hogy azon 6 év óta, mióta szerencsém van hitközségünk élén állni, költségvetésünk alig 300,000 forintról közel félmillióra emelkedett, ha továbbá tekintetbe veszem, hogy intézményeinknek mennyire expanzív hajlamai vannak, némi aggodalom tölt el, hogy képesek leszünk-e ezen nagy feladatnak megfelelni.

Iskoláink, főképp a hitoktatás mindig nagyobb és nagyobb összegeket igényelnek. Most több mint 20,000 gyermek nyer hitoktatást, olyan szám, mely évről-évre nagy mértékben növekszik.

Kórházainkban a humanitás úgy mint a tudomány nagy haladása mindig új követelésekkel lép fel.

A jótékonyság, fájdalom, a szegénység terjedése által mind nagyobb és nagyobb áldozatokat kíván, melyeket megtagadni alig lehet.

Kivánatos derék tisztviselőink és tanítóink jövőjét biztosabb alapra fektetni.

Ezen intézmények fejlesztése szükséges, de nagy összeget igényel. Évvel szemben áll határozott, tántoríthatlan akaratum, melyet önök bizonyára helyeselni fognak, hogy költségvetésünk egyensúlyát fenntartsuk.

Ezen elvtől eltérni semmi szín alatt sem szabad. Államháztartásban, de minden háztartásban is erről az elvről való letérés veszedelmes, mert csak lejtőre vezet.

Hivatásunk, hogy a közművelődés és a legnemesebb és a legmagasztosabb érzületet, az emberszeretetet szolgáljuk, de másrészt megkötelességünk pénzügyi dolgainkat a mostani üdvös állapotban fentartartani. E nehéz feladatnak csak úgy felelhetünk meg, hogy ha hitközségünkben meglevő latens anyagi és szellemi erőket felszabadítjuk.

Hogy ezek tényleg megvannak, kétséget nem szenved, de a mi kisebb mértékben van, az a felekezettnek hitközségünk iránt való érdeklődése.

Ezen érdeklődést felébreszteni, legfontosabb életkérdés és teljes bizalommal fordulok Önökhöz, tisztelt Uraim! hogy minketezen nehéz feladatunkban támogassanak. Én ezen érdeklődés alatt nem csak az önök közreműködését értem, mert hisz erre jogosan megjegyezhetnék, hogy önök már a múlt közgyűlésen maguktól ajánlották fel érdeklődésüket és kérték munkájuk szaporítását. Mi ezen indítvánnyal foglalkoztunk és nem sokára nemes kívánságunknak eleget is fogunk tenni.

De — mint mondám — nem csak azt az érdeklődést értem, mely itt e tanácsteremben uralkodik: *ki kell azt vinni az életbe a társadatomba, a családba* (Helyes)

Régibb időben a hagyomány, a tradíció volt a legerősebb kötelék, mely a tagokat a hitközséghez fűzte. Apáról fiúra szállt az eszme, hogy a községben helyt kell állni; a modern irány — fájdalom! — ezen irányzatot elhomályosította, ennek helyébe valami mást kell tenni: a *kötelességérzést*. Nemde, senki közülünk nem fog visszavonulni, ha arról van szó, hogy a haza iránt teljesítsük kötelességünket, nos, ép úgy a felekezett és a hitközség iránt is vannak kötelességek, melyektől visszahuzódni nem szabad. (Hosszantartó éljenzés.)

A közöny nagyrészt abban találja okát, hogy sokak előtt hitközségünk nagy és magaslatos feladatai nem ösmertések.

Ha ezeket csak részben megismertetjük, mit biztosan remélek, akkor meg fogunk felelni mind azon nagy kötelességeinknek, melyek reánk várnak

Az Önök támogatásával és közreműködésével el fogjuk érni azon nagy célt, mely mindannyiunk szeme előtt lebeg: hitközségünk és intézményeink virágzását és fejlődését, jövőnk nagy munkánk sikerét. A fény, mely ilyen tevékenységből kiárad, visszasugárzik minden egyes tagra.

Hat évvel ezelőtt kimondtam a jelszót: hiven a zsidó valláshoz, hiven a mi szép hitközségünkhöz, csak úgy, amilyen hiven a magyar hazához. (Éljenzés.)

Ezen hűség és kötelességérzés fog minket tovább is vezérelni, ily szellemben fogjuk a hitközségi ügyeket ezentul is vezetni, semmit sem mulasztani a mi hasznos, mindent elkövetni a mi üdvös. Ezt újra fogadom az én nevemben és előljáró társaim nevében is. (Hosszantartó éljenzés és taps.) Ösmertessük meg ezeket a feladatokat a legszelesebb körökben. Legyünk mindannyian ennek a megösmérésnek terjesztői. (Az elnököt mindenfelől üdvözlök.)

Tenczer Pál mint választási elnök köszönetet mondott erre a hitközség nevében a kandidáló bizottságnak és különösen annak két elnökének: *Weisz Berthold*, orsz. képviselőnek és *Weinmann Fülöp*, kir. közjegyzőnek, kik annyi buzgósággal és önzetlenséggel szolgálták a hitközség békéjét és érdekét. (Éljenzés.)

Következett a skrutinium a választmányi tagokra vonatkozólag. Megválasztattak mindazok, kiket lapunk előző számában említettünk, még pedig:

csángóhétfalusi Baronyi Benedek, Boschan Jakab, Breitner Zs. L. Ehrlich Mózes, Fleischmann Ede, Gompertz Károly, Grauer Vilmos dr., botfai Hívös József dr. Kohner Ágost, Kornfeld Zsigmond, megyeri Krausz Lajos,

Löwy Mór, Mandl Ign. I., Mezei Mór dr., Münz Sámuel, Neumann Antal dr., Neumann Armin dr., Pfeifer Ignác, Popper István, Schermann Adolf dr., Schlésinger Ignác, Schreier Jakab dr., Sternthal Adolf, Tenczer Pál, Wolfner Lajos,

A választmányi tagok, kik most választás alá nem estek és kik a felsorolt 25 taggal együtt képezik a hitközség 45-ös bizottságát, illetve teljes választmányát, a következők:

Adler Gyula, lovag Adler Mór, Bloch Arthur V. Bródy Zsigmond, Brüll Armin, Brüll Ignác dr., Deutsch Jakab, Deutsch Sándor, Farkas Emil dr., Fleischl Sámuel, Freund Vilmos, Friedmann Bernát dr., hatvani Hatvany-Deutsch Sándor, Herzmann Bertalan, Keppich Lipót, tornyai Schosberger Zsigmond báró, Simon József dr., Stiller Mór dr., Weinmann Fülöp dr., Weisz Berthold.

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— Forrásokból szedegeti: Szabolcsi Miksa. —

A manna (a Szentírás szavai szerint) szétolvadt, ha rásütött a nap. A hamis barátoknál be mást tapasztalunk. Szétolvadnak, ha leáldoz napunk. (Gabirol Mihchar-Hapeninim-jéből.)

*

Nem az a boldog ember, ki megszerezheti mindazt, a mi után vágyódik; a boldog ember az, ki nem vágyódik semmi olyas után, a mit meg nem szerezhet.

*

A nap csak az ég közepéig haladhat. Onnan aztán lefelé száll, mert feljebb nem mehet, de megállani sem állhat meg. Ez a nemzetek sorsa is. Boldog, a mely nem érte még el fejlődése legmagasabb fokát, mert azután már csak az elkorcsosodás következik.

*

Az angyalt, ki a szellemekkel rendelkezik: Dumáh-nak hívják. (Dumáh várakozást, türtötzetést, türelmet, csendességet, hallgatást jelent. Aki *ki tudja várni* idejét, annak az ideje meg is jön.)

*

A szegénység daemonjának Aspatat a neve. (Aspatat szemetet, piszkot jelent, azaz a szegénység egyik főoka a tisztátalanság.)

*

Ne akard az időt kényszeríteni. Előbb kényszerít az tégedet.

*

Nem az az igazi szegény, ki eljön hozzád alamizsnáért, — az a, fiam, ki otthon maradt. Siess, keresd fel, adj kölcsönt neki és eltölti lelkedet olyan megalégedés és szivedben olvan boldogságot érzesz, minőt csak az igaz jócselekedet tudata hozhat és ami az egyetlen, amiért irigylem gazdagságodat.

*

Ilik hozzád, Izrael, az alázatosság, mint a só az ételhez.

Csakhogya az *elsózott* étel ép olyan élvezhetetlen, mint a sóalan.

*

Hogy sírsz, hogy keseregsz hogy elveszítetted pénzedet (játékosnak szól a leczke), de nem hallottalak még panaszkodni, hogy elvesztegetted idődet. Pedig pénzt szerezhetsz újból, de az eljátszott időt nem pótolhatod soha.

*

— Miért mondtad boldognak Amémart, amiért sok leánya van?

— Vigasztalni kell azt, a ki vigasztalásra szorul.

Hilel.

A szelid és jámbor voltáról is híres nagy Hilelről egy ember egyszer azt állította, hogy a mire eddig senki sem volt képes: Hilelt haragra lobbantani, azt végrehajtja ő és 400 sekel fizetésére kötelezte magát, ha ez neki nem találna sikerülni.

Pénteken délután volt; Hilel épen a fűrdőben volt, midőn kívül nagy hangon kérdezte valaki »Hol van Hilel? Hol van Hilel?« A szolgák a tolakodót rendre utasították, hogy a Szinhedrin (a zsidó állam törvényhozó testülete) fejét, Izrael fejedelmét nem szokták egyszerűen nevével szólítani, de az idegen jajveszékelve csak azt hajtotta: »Hol van Hilel? Hol van Hilel?« Az agg Hilel kilépett a fürdőből, sietve köpenyegbe burkolódzott és az idegen elé ment. »Mi a kívánságod, fiam?« kérdé a jóságos férfit. — »Te vagy-e, Hilel?« kérdé amaz. — »Én vagyok, mit kívánsz tőlem?« — »Fontos kérdést kell hozzád intéznem, sürgősen.« — Csak kérdezz bátran!

»Mondd meg nekem, Hilel: miért formátlanok a babiloniaiak fejei? — »Igazán fontos a kérdésed, fiam. A babiloniaiak fejei azért formátlanok, mert a babiloniai szülésznek ügyetlenek.«

Egy órával később — Hilel éppen öltözködött a beköszönő szombat tiszteletére, — ismét hallja az idegen hangját. »Hol van Hilel? Hol van Hilel?«

Az ősz fejedelem most sem várta sokáig a türelmetlen kérdezőt, elibe ment és szeliden kérdezé? »Mit kívánsz tőlem, fiam?« — »Súlyos kérdés kergetett hozzád, Hilel: tudni akarom: a termudiaiaknak miért vannak fájós szemeik?«

»Igazán súlyos kérdés. A termudiaiaknak azért fájósak a szemeik, mert homokos a talajuk s a gonosz szelek gyakoriak.«

Néhány perc múlva ismét hallatszott a jajveszékés: »Hol van Hilel? Hol van Hilel? A nagy tanító még nem fejezte volt be öltözködését, magára ölté köpenyegét és a kérdező elé sietett.

»Mi kérdezni valód van, fiam?« szólt bátorítólag az aggastyán. — »Nagy kérdés van, Hilel, melynek megoldása fölötte sürgős. Mondd meg nekem, Hilel: az afrikaiak miért széles talpuak?«

»Igazán nagy dolgot kérdeztél, fiam. Az afrikaiak széles talpuak, mert mezitláb járnak.«

A kérdező erre bosszusan felkiáltott: »Még sok kérdezni valóm van ám nekem!«

»Csak kérdezz, fiam, bátran, ha tehetségemben lesz, megfelelek.«

Mire az idegen, látva, hogy fogadását elvesztette, haragra lobbánva, így szólott:

»Te vagy-e az a Hilel, kit Izrael legnagyobb tanítójának neveznek?«

»Én Hilel vagyok!«

»Ne adja az Ég — tört ki most az idegen — hogy Izraelnek még hozzád hasonló vezetői legyenek!«

»Miért mondod ezt, fiam?«

»Azért, mert miattad 400 sekelt vesztettem! Fogadtam, hogy megharagítalak, és ez nem sikerült.«

»Fogadásod, fiam — szólt most komoly hangon a fejedelem — érdemes dolog lett volna, ha arra vállalkoztál volna, hogy egy haragos természetű embert szelid emberré változtatsz át, de türelmes embernél a harag gonosz tüzét ébreszteni, ez méltatlan és bűnös vállalkozás. Menj, fiam, ossz szét vezeklésül még 400 sekelt és fogadd meg, hogy ezentul csak a nemes és jó élesztésére fogod vagyodat és tehetségedet felhasználni.«

A tolakodó és goromba ember, meghatva ennyi lelki nagyság által, megragadta a fejedelem kezét, melyet csókkal halmozott el és zokogva így szólott: »Bocsáss meg, dicső mester, belőlem ime mást embert teremtettél. Boldog vagy, én népem, ha csak *egy* embered is van, a minő te vagy, szelid és jóságos Hilel!«

Magyarázatok az Ötkönyv hetiszakaszaihoz.

Toldosz.

VI.

Jákob és Ezsau különböző szempontjai.

Genesis 27. 36. »És mondta (Ezsau): Azért hát nevezték őt el Jákobnak, mivel megcsalt engem *most immár* kétszer: elsőszülöttségemet elvette és most meg elvette áldásomat.«

Tanchuma és Rasi: Miért ijedt meg Izsák olyan nagyon? Mert gondolá, talán vétet követtem el azzal, hogy a kisebb testvért áldottam meg a nagyobb előtt; de midőn Ezsau kiabálva panaszkolta: megcsalt engem immár kétszer, mert *elvette elsőszülöttségemet*, Izsák azt mondta rá: eddig féltem, hogy hibát követtem el, de most látom, hogy helyesen cselekedtem, az elsőszülöttet áldottam meg. »Áldott is légyen.«

A tizenharmadik század elején élt az akkori Frankonban egy Virent von Grafenberg nevű híres lovag és költő, szép külsejű ábrándos ifju, ügyes vadász, zenész, az asszonyok kedvence, szóval tökéletes világfi. Midőn e lovag egyszer — így beszéli egy későbbi középkori német költő — estalkonyatkor melázva ült szobájában, gondolkodva legujabb szerelmi kalandjairól, egyszerre csak belép hozzá egy holgy, kinél szebbet soha életében nem látott, szebb volt Vénusznál és Pallasznál, szépsége oly tündöklően ragyogott, hogy a sötét szobában hirtelen világosság támadt; öltözete a legfényesebb volt, fejét csillogó korona ékesítette . . . Virent a káprázatos tünemény láttára elhalványult, térdre borult: »Ne ijedj meg — szölt a hölgy — eljöttem hozzád, nemes lovag, ki annyiszor koczkára tetted életedet a nők szolgálatában, annyiszor dicsőítetted őket lantod hurjain, eljöttem hozzád, elhoztam jutalmadat«. »Bocsánat, nemes hölgy — hebegé a meglepett lovag — de mondd meg, ki vagy te? »Szivesen — feleli amaz — én nem félek senkitől, csak Istentől, csak ő hatalmasabb, mint én. Nevem: »A Világ«, ime itt a jutalmad, nézd meg!« Ezzel hátat fordított és a következő pillanatban borzadály futotta végig a lovag tagjait a látványtól: Kigyók, teknősbékák, férgek, hangyák hemzsegték a fekélyekkel és undok daganatokkal borított hustömegben . . . és a tünemény eltűnt. A német irodalmi történészek e mondát a középkori szerzetes kolostorok szüleményének mondják, melylyel az elvilágiasodott lovagoknak szentségtelen törekvéseik hiu voltát akarták demonstrálni. De a kutatások hennünket itt nem érdekelnek. Én a magam részéről, mióta e mondát ismerem, mindig azon szimbolikusan jelzett alapeszmét láttam belőle kidomborodni, hogy mindennek, a mit az érzéki világban látunk, vannak fény- és árnyoldalai, melyeknek majd az egyike, majd másika ötlük a szemünkbe, aszerint, a mint kedélyünk a természetes hajlam, a véletlen előzmények, az ifjúkori nevelés által optimisztikus vagy pesszimisztikus gondolkodásmódra van preparálva. Mi a világ? Arany János szerint a világ egy rozzant csárda . . . egy kopott mente . . . egy törött szekér . . . egy részeg ember . . . mindenik hasonlat igen szépen van okadatolva, rimbe szedve; a »Fliegende Blätter«-beli kisasszony pedig boldog magánkivületben hymnuszt zeng barátjáné előtt a világ szépségéről, gyönyörűségéről, mire a barátjáné kíváncsian reámeresztli okos szemét és hamiskásan kérdi: Mondsza, kérlek, »wie heisst . . . er denn?« — jól sejtven, hogy egy bizonyos »er« létezése teszi a világot oly széppé társáné előtt. A zsidóságban némelyek a gonoszság és elvetemültség inkarnációját látják, mások a legszebb emberi erények kiapadhatlan ősforrását tisztelik és bámulják benne. Istóczy Győző a zsidóságból csak a »cherem«-et látja, mely 18 évig ott vájkal agyvelejében, mint 18 évszázad előtt Titusz fejében az érczcsőrű kis szörnyeteg.* gróf Vay Sándor pedig bec sületés

* A Talmud regéli, hogy midőn Titusz a jeruzsálemi szentély elpusztítása után hazafelé tartott, vihar keletkezett a tengeren, mely hajótöréssel fenyegette. »Ugy látszik, mondá Titusz, a zsidók Istene csak a vizen erős, Faraót, Sziszrát vízzel ölte meg; mért közzék csak velem szárazföldön, majd meglanitom, mint Jeruzsálemben!« Mire megszözlalt egy égi hang . . . »Nyomorult! A legcsekélyebb szárazföldi férgesckémmel is elpusztíthatlak!« És midőn Titusz partra szállt egy »Jitós« nevű parányi féreg hatolt orrlükán keresztül agyvelejébe s éveken át zsongott, vájkált benne, míg megölte. A bonczolásnál megtalálták fejében a kis szörnyeteget és látták, hogy csőre érczből, karja pedig vasból való volt. Mielőtt meghalt Titusz, meghagyta háznépének, hogy hulláját hamvaszszák el és a hamut 7 tengeren szórják szét, hogy a zsidók Istene meg ne találhassa. (Gittin 56 b). — Istóczyt is fenyegette, környékezte a vihar, a hajótörés, ő is birokra szólította a zsidók Istent. Lehet, hogy azért férközött dühében megtágult orrlükán keresztül agyvelejébe a »cherem«. Szerző.

zsidó mintaképeket mutat be és nemes hévvel hangsúlyozza, hogy egyformán vagyunk a magyar haza gyermekei, egyformán vannak köteleességeink és egyformán leszünk porrá. A bakterológiai intézet az ostoba fagyüöllet előtt nem egyéb, mint a zsidó orvosok monopoliума a keresztények elpusztítására; minden ép eszű ember pedig az emberiség önvédelmének egyik legbecsesebb biztosítéka gyanánt dicsőíti.

Folytathatnám ad infinitum az életből merített példákat arra, hogy a különböző szempontok ugyanazon tárgyról mily különböző véleményeket és cselekvéseket eredményeznek az embereknel; de csupán egyet kívánok még felemlíteni, melylyel Rabba bar bar Channa egyik — az »Egyenlőség« olvasói előtt is ismeretes — csodamondását magyaráztam meg.

»Rabba b. b. Channa mondá: Egyszer hajón utaztunk és láttunk egy madarat, mely bokáig állott a vízben, míg feje az égbe ért; gondoltuk, a víz itt kicsiny és meg akartunk fürdeni; erre megszözlalt egy égi hang: Ne menjetek bele, mert most 7 éve beleejtette egy ács a fejszóját és ez még most sem ért a fenekére; de nem azért, hogy nagyon mély, hanem mert sebes folyásu.« (B. Bathra 73. b.)

Az Egyenlőség érdemes szerkesztője »A rabbinus, ki kigyót nyelt« című szellemű cikkében *Meharsa* nyomán a csodarabbik fejére olvasta belőle a szentencziát; én a recepczió idejében a magyar zsidóság viszonyaira alkalmaztam a talányos mondást az imént kifejtett eszmemenettel. Lehető röviden elmondom tartalmát.

Az emancipáció, recepczió és vallásszabadság is, különböző szempontokból nézve, különböző konzekvenciákra vezethetik hiveinket. A jobbak ezen új viszonyokból a felekezeti tömörülésére, összetartására, a benső hitélet fejlesztésére, a vallásos érzület erősítésére meritenek impulzust és buzditást; a rosszabbak épen az ellenkező konkluzióra lyukadnak ki. Oldott kévének tekintik immár a zsidóságot, melyhez tartozni mi sem kényszeríti többé, hátat fordítanak neki, elbizakodnak, fennen hordják *fejeiket az égig*, ámbár a szabadság és egyenjogúság víze a zsidóság hajója körül még *alig ér bokáig* (1 gr. Vay mult heti cikkét). És a hajó némely utasa kedvet kap arra, hogy a környezet vizében megfürödjék, de megszözlal az intő égi szózat: vigyázz! Igaz, hogy a *fejsze*, az antiszemita ácsok sujtó fejszóját már néhány év előtt itt Magyarországon, a zsidóság hajója körül *elsülyedt*, de még nem a tenger fenekére, még ott uszik a felszín közelében, a hajó körül, mert a *víz sebes*, a táviró és villanyosság korszakában gyorsan szárnyal Bécs, Prága, Bukarest, Krakó felől a rozsz példa; óvakodj a fejszét rejtegető sebes hullámoktól.

Az »Egyenlőség« Szilágyi Dezsője talán már azt mondja, vagy legalább gondolja, hogy »tessék már a napirend tárgyára, Ezsaura és hetiszakaszunkra térni!« Azonnal, kérem; mert magam sem vagyok hive az obstrukciónak. (Szegény kormányparti tatárok! mily boldogoknak éreznék magukat, ha az obstrukciós ellenzékiek is csak így *írásban* nyujtanak be hatrófös szónoklataikat, hogy nem kellene a hangok elől a folyosóra menekülniök.)

Különben mindjárt kész leszek. Az alap le van rakva, a falazat, a gerendák, szarufák készen állnak, csak a tetőzetet kell még kissé rendbe hozni.

Mit is mondott Ezsau alapszövegünkben? »vajaa-kveni *zeh* paamajim«. *Most immár* kétszer rászedett: elsözöltségemet elvette és most ime áldásomat is. — Mindenki megütöközik azon a kérdésem, hogy miért csak

itt kezd Ezsau sopánkodni az elsőszülöttség elvesztése felett? Miért csak a második rászédetés után? Miért nem előbb? Továbbá elképzelhető-e ettől a megtestesült materialistától, kiről a Talmud és a Midras oly sok alávaló jellemvonásokat beszélnek el, hogy csakugyan most egyszerre olyan nagyon kezdett áhitozni az elsőszülöttség után, melyet oly olcsón, oly gyorsan, egy tál lencséért magától eldobott? Izsák látszólagos inkonzekventiáját, hogy előbb Ezsaut akarta megáldani, azután mégis Jákobnak ítéli oda a főáldást, ezt még megértjük a Tanchuma és Rasi idézett szavaiból, melyekből azt is megtudjuk, hogy Jákob részéről itt egyáltalán rászédés nem is történt, mert mint az elsőszülöttség jogos birtokosát tulajdonképen csakis őt illette meg az első főáldás. De Ezsau következellen eljárásának mi volt az oka?

Ha egy kissé utána kutatunk a különböző szempontoknak, melyekből Ezsau és Jákob az elsőszülöttséget tekintették, egy csapással meg lesz oldva minden nehézség. Mint minden, nagy felelőséggel járó magas hivatalnak, úgy az elsőszülöttségnek is, mely akkoriban nagy tisztesség volt, meg voltak a maga előnyei és hátrányai, fény- és árnyoldala. Az áldozati kultuszt, az istentiszteletet akkor, midőn még Kohaniták (papok) nem voltak, az elsőszülöttek látták el. A jámborlelkű Jákob erre nagyon áhitozott, Ezsau pedig semmibe sem vette; hiszen oly nagy felelőséggel járt e tisztesség, hogy a legcsekélyebb ballépés könnyen életébe kerülhetett, amivel bölcsseink Ezsau azon mondását magyarázzák: »Ime én a halálnak megyek elébe, mire való nekem az elsőszülöttség?« Jákob a szent foglalkozást látta az elsőszülöttségben és áhitozott utána, Ezsau pedig ezt megvetette és csak a súlyos terhes felelőséget látta, melytől irtózott. Hogy a dolog *anyagi* előnyökkel is jár, hogy az áldás is az elsőszülöttet illeti meg, azt csak most vette észre, midőn hallotta az áldást: »... az ég harmatából a föld kövérségéből, bőségét gabonának meg mustnak sat.« E szavak hallatára, kezdte csak megbánni az elsőszülöttség könnyelmű eladását és azért fakadt e szavakra, hogy ime most immár kétszeresen látja magát megrövidítve, az elsőszülöttség hiányát is csak most veszi észre.

Dr. Jordán Sándor,
fogarasi megyés főrabbi.

TÁRCA.

A ravasz Élia, az okos Mirjám és a bölcs Joel.

(Napkeleti mese.)

— Irta: Szabó Sándor. —

Midőn Joel tizenhét éves lett, elfogta a vágy, hogy ő is elmegy Éjszak ködös tája felé színes kagylókkal, ragyogó gyöngyökkel, fekete ébenfával és illatos fűszerekkel, hogy azokat eladván az Éjszak fiainak, gazdagon térjen vissza atyái házába és feleségül vegye Mirjámot, akinek atyja Jehuda, Gamail fia volt s akinek haja fekete volt mint az ében, szeme ragyogó, mint a tenger gyöngye és ajka piros, mint a biboros csiga vére, testéből pedig bűvös-bájos illat áradt szét, mely edesebb és varázslatosabb volt Napkelet minden fűszerénél.

Mirjám zokogva bucsuzott el a kedvestől és soká zokogott azután is, hogy a feníciai hajó, mely kedvesét elvivé, eltűnt a távolban. És zokogott azután is, hogy testvérei hazavezették atyjuk házába, zokogott nappal és zokogott akkor is, midőn hozzá jövének Éliának, Simeon fiának a szolgálai és mondták neki:

— Száritsd fel könyeidet, Cijon szép leánya. Feleljtsd el bánatodat, Hebron illatos rózsája. Ne szomor-

kodjál az eltávozottért, de nyisd meg rózsás füleidet és ifju szivedet annak, a ki itt van és téged atyái házába akar vezetni, hogy felesége légy Izrael előtt. Ezt üzeni neked Jehudának, a Gamail fiának leánya, bájos Mirjám, a mi urunk Élia, Simeon fia, a kinek juhái megszámlálhatatlanok és kincsei mérhetetlenek.

De Mirjám nem száritá fel könyeit, hanem elfordult a szolgálaitól, szólván:

— Mondjátok meg uratoknak, a gazdag Éliának, a Simeon fiának, hogy gazdagsága Mirjámot el nem tántorítja szerelmétől, mert az ő kedvese, Joel, a ki elment Éjszak felé színes kagylókkal, ragyogó gyöngyökkel, a legfeketebb ébenfával és a legillatosabb fűszerekkel, ezeket eladván az Éjszak fiainak, vissza fog térni, hogy Mirjámot atyái házába vezesse és akkor Joel ép oly gazdag lesz és még sokkalta gazdagabb, mint Élia, Simeon fia.

Szól, s hogy a szolgálai távozanak, ismét keservesen zokogott.

És másnap megint jövének Élia szolgálai, mondván:

— Szünjél meg keseregni, Jehuda leánya, szépséges Mirjám. Akit siratsz, az ifju Joel nem érdemli meg szemed drága gyöngyeinek hullását. Joel nem fog visszatérni tehozzád, mert ifju szívet elrabolják tőled az Éjszak aranyhaju és égszemű leányai, akik vérét ingerlik, mignem őt magát rabul ejtik. Hallgass reánk, feketeszemű Mirjám és jer velünk Élia házába, aki téged talán nem oly szilaj tüzzel, de hűségesen és gyöngéden fog szeretni s ki tisztelni fog, mint urnőjét és parancsolóját és házában ékességét. Ezt üzeni neked, bájos Mirjám, Gamail fiának, Jehudának leánya, a mi urunk Élia, Simeon fia, kinek juhái megszámlálhatatlanok és kincsei mérhetetlenek.

De Mirjám nem szünt meg keseregni, hanem ismét elfordult a szolgálaitól, mondván:

— Mondjátok meg uratoknak, a gazdag Éliának, Simeon fiának, hogy Mirjám szíve nem hűséges és gyöngéd szeretetre és nem tiszteletre áhitozik, hanem az ifju Joel szilaj szerelmére. És mondtok meg Éliának, a Simeon fiának, hogy Joel szívet sohasem fogják elrabolni Mirjámától az Éjszak aranyhaju és égszemű leányai, mert Joel igaz szerelemmel szereti Mirjámot és Joel szíve nemes, jó és hűséges.

Szól, s hogy a szolgálai távozanak, ismét keservesen zokogott.

És harmadnap megint jövének Elia szolgálai és kezükben egy köntöst hoztak, melyről csurgott a víz s a mely szakasztott mása volt Joel köntösének. És mondták:

— Hullasd könyeidet Hebron illatos rózsája, ne szünjél meg keseregni Sion szépséges leánya. Mert akit oly hűségesen szerettél, Joel, a nemes ifju, Izrael legszebb fia, aki színes kagylókkal, ragyogó gyöngyökkel, fekete ébenfával és illatos fűszerekkel elhajózott Éjszak felé, hogy gazdagon megtérve atyái házába, hajlékába vezesse Mirjámot, immáron nincs többé. Csak köntöse tért meg a vészes útról, s hogy partra mosták a tenger hullámai, mi megtaláltuk és ide hoztuk bizonyságául annak, hogy Joel, a kit vártál, nem tér vissza többé.

Azután, hogy a leány jajveszékelve tépte fekete haját és letépte ékszerait és megszaggatá ruháit, így szóltak hozzá:

— Ami urunk, Élia, Simeon fia, pedig azt üzeni neked, bájos Mirjám, Jehuda leánya, hogy ha elsirattad a halottat, tárt karokkal vár az élő.

Ámde Mirjám ismét elfordult a szolgálaitól, mondván

— Mondjátok meg uratoknak, hogy Mirjám szive csak Joélért tud dobogni s ha Joél nincs többé, Mirjámot nem fogja ölelni senkisésem....

* * *

Hogy a szolgák meghozták az utolsó üzenetet Éliának, Simeon fiának, emez nagy haragra gerjedt, de midőn az indulat sötét felhői eloszlattak lelkéről, felkelt és elment Mirjámhoz, Jehudának, a Gammáil fiának leányához. És szólt hozzá, mondván:

— Hallgass szavamra, éjszemű és ébenhaju Mirjám! A hórebi túskebokrot nem emésztették el a lángok, a nagy próféta vizet fakasztott a sziklából és Józsué megállítá a napot. Ámde nincs az az emberszív, a melyet meg nem emésztenének a bánat lángjai; nincs az a próféta, a ki feltámasztaná a halottat, ki a tenger fenekén nyugszik s nincs az az ember, a ki meg tudná állítani a tovatűnő éveket. Ne keseregiél tehát tovább, te bűbajos virágszál, mert a fájdalom megemésztí szivedet; Joél, a nemes és jószívű ifjut, nem kelti életre senkisésem és ha fejed fölött tovatűnnek az esztendőök, ébenhajad meg fog fehéredni, ragyogó szemeid tüze el fog fonnyadni, gyöngynél ékeesebb fogaid ki fognak hullani és a ki ma ifjuságod pompájában Izrael legszebbik leánya vagy, néhány év múlva, hervatag vénleány leszel.

Mrjám pedig, hallván e szavakat, odalépett Élia elé és megragadta karját, mondván:

— Vénleány? Én vénleány?

Élia pedig fehér szakállát simogatván, így felelt:

— Az idő nem kimél senkit sem.

Mirjám pedig felpillantott az égre és gondolatokba merült. Azután pedig odalépett Éliához, a Simeon fiához, a kinek juhái megszámlálhatatlanok és kincsei mérhetetlenek és mondá:

— Élia, Simeon fia, feleséged leszek és a hová te mégy, oda én is megyek és a mit te akarsz, az lesz az én óhajtásom is.

Élia pedig visszatért házába és örvendezve dörzsölé kezeit....

* * *

Joél pedig, eladván a színes kagylókat, a ragyogó gyöngyöket, a fekete ébenfát és az illatos fűszereket, gazdag kincsekkel tért vissza az Éjszak országából.

Mert nem halt ő meg, csupán a ravasz Élia szolgái akarák ezzel megejteni Mirjámot.

A hogy a hazai partra szállt Joél, találkozik Sámuellel, a Zahariás fiával, a ki vele egy korban vala s akivel mint gyermekek testvéri frigyét kötének, tanuul híván az Örökkévalót is.

Sámuel pedig nem akart a szemeinek hinni, amidőn Joél megpillantá, de hogy amaz megölelé s mindjárt nevéen szólítá, megismeré ölélését és megismeré hangját és így szólt hozzá:

— Ó, te szerencsétlen, miért kellett hazajönnöd nagy bánatára magadnak és Mirjámnak?

És Joél kérdezé:

— Bánatra?

És Sámuel felelt:

— Mindkettőtök bánatára, Joél. Mert Mirjám azt hallván, hogy te a tengerbe vesztél, felesége lett a gazdag Éliának, Simeon fiának.

És Joél, hogy ezt hallá, nagyot ordított szive fájalmában, majd leült egy kőre és keservesen zokogott. Midőn pedig lenyugodott a nap és az éjszaka leszállt a földre, felkelt és megszártá könyeit és mondá:

— Mondd meg, ó Sámuel: Jehudának másik leánya, akit Ráhelnek hívnak, felnőtt-e már?

És Sámuel mondá:

— Tizenhatszor látta a tavaszt és nyulánk, miként a libánoni czedrus.

És mondá Joél:

— Vezess el, ó testvér, Jehuda házába, hogy feleségül kérjem tőle Ráhelt, s atyáim házába vezessem őt. Szólt és ketten megindulának a sötét éjszakában Jehuda háza felé.

Élia pedig, a ki Mirjámot fufanggal megvevé, ravasz volt, Mirjám pedig, a ki nem akart elhervadni atyja házában, okos volt; Joél pedig, aki feleségül vevé Jehudának, Gammáil fiának másik leányát, Ráhelt, a ki nyulánk vala, mint a libánoni czedrus, bölcs vala.

H i r e k.

— Adta csodarabbija! Mig az elhunyt Reich Ignác volt az orth. közvetítő bizottság elnöke, nem igen bujtak ki barlangjaikból a lengyel határvidék baglyai. Nem volt okuk fészkelődni, nyugtalankodni. Iskolákat Reich Ignác elő nem mozdított, világi képzettségű rabbit az ő regime-je alatt orth. hitközség nem választott, rabbiról pláne, ki magyar szót vitt volna a zsinagógába, még csak nem is beszélhetek. Reich különben szintén meg volt elégedve a chasszidokkal és csodarabbikban hívőkkel, mert segítségökkel nyomta ei a mérsékelt kritikáját, velök félemlítette meg az orthodox papok miveltebb és magyarabb részét. Orthodox rabbi ki szabadabb értelemben nyilatkozott, ki volt téve annak, hogy a rákövetkező héten 30, vagy 40 határszéli lengyel rabbi és csodarabbi anthemát hirdet a vakmerőre, megtéve őt a sáfántól elcsábított hitetlennek, kinek kerülendő a háza, kinek tréfi a kosztja, a teste meg a lelke. Pár év óta más a helyzet. Lipschitz Lipót a jelen elnök, tanult ember, tud magyarul, és hithüség mellett is azt vallja, hogy az iskolát támogatni kell és ha akad orth. község, mely egyetemet végzett, magyarul szónokoló, de minden izében orthodox rabbit akar, az még nem olyan nagy veszedelem a hitközségre nézve. És csakugyan, 3 év óta 4—5 orth. község választott már mivel, magyarul szónokoló rabbit. Ezen kívül rend is van a közvetítő irodában és a hajdani csodarabbi és chasszid-virtsaft is alaposan megváltozott. Támadt azért erre, különösen a zsidóbetűs jargonos ujságnak, melyet Lipschitz lekenyerezni nem akart, szüntelen izgatására, — nagy riadalom és pártja élén kilépett a napvilágra a máramaros-szigeti csodarabbi, hogy a veszélyeztetett orthodoxiát az orthodox vezetés, a pozsonyi főrabbi ellenében megmentse. Vészthírdető, de rossz héber nyelven irt körlevelében, f. hó 15-ikére gyűlésre hívja egybe a vele egyetértőket Ér-Mihályfalvára Debreczen mellett. Mindez azonban tán nem birt volna arra, hogy a dolgot szó tárgyává tegyük, tán bevártuk volna ennek a második nagyidai gyűlésnek az eredményét, ha a Chananje Jomtev Lipa Teitelbaum, máramaros-szigeti csodarabbi körlevelében, melyet az ő pártjához tartozó orthodox rabbi küldött be hozzánk titokban, nem találkoztunk volna kifejezésekkel, melyek arcunkba kergették a vért és melyekért huszonötöt

érdemel a máramaros-szigeti csodarabbi a megillető testrésztére.

Pártunkat, a haladó pártot, a magyar Izrael színvirágát, *gonosztevők sokaságának* (hamón resoim) nevezi Chananje Jomtev Lipe Teitelbaum az ő körlevelében. Hogy szabadon vehet lélekzetet ebben az országban, a magyar zsidók érdemeinek köszöni a héberen kívül irni olvasni nem tudó máramaros-szigeti csodarabbi is. Hálából aztán sarat dobál a mivelte magyar zsidóságra az, akinek soh'sem kellett volna otthagynia chasszid-barlangját Máramaros-Szigeten. Ér-Mihályfalván különben, úgy tudjuk, magyar zsidók laknak; orthodoxok, de nyílt szemű és századunkbeli emberek. Tudni fogják, micsoda tiszteletet érdemel a vakmerő, ki a pártot, melyből az Ágaiak, a Wahrmannok, a Bischitz Johannák kerültek ki, ilyen hallatlan módon megtámadja. Sz.

— Két hordár és két ur. Abban a kodexban, melyet a régiek a »nem illik«-nek szenteltek: a »Hilchot Derech-Erecz«-ben megirták azt is, hogy vannak dolgok, miket eltiltani nem lehet, a miket eltiltani nem is juthat eszébe senkinek, de a miket azért a helyes érzésű ember el nem követ soha. Dolgok, szóval, miket *ki kell érezni* és mikre az eseteket megírni lehetetlen. Mondunk erre példát. A »Hilchot Drech-Erecz« nem írhatta meg pl. a szabályt arra, hogy ha egy öreg zsidó, ki a rabbihoz megyen, hogy bejelentse neki, hogy ő — a római katolikus vallásra akar áttérni, ehez *ne két zsidót* vigyen magával tanukul. Hogy miért nem, azt a helyes érzésű ember kitalálja; annak meg, akinek ez a »nem illik«-érzékéhez nem fér, hiába magyarázod. Az öreg zsidót kísérő két zsidó ügyvédre sem írhatta meg a »Hilchot Drech-Erecz« hogy mi annak a neve, ha ilyen bejelentésnél éppen zsidók szolgálnak tanukul. Hát leendő felekezetében, mely oly nagy örömmel fogadja azt az öregembert, ne találna két tanunak valót?

Tudtommal csak a hébernek van egy kifejezése, melylyel ezt az eljárást jellemezni lehet. Mert a »lehachisz« szót nem adja vissza sem a cinismus, sem más hasonlót mondó kifejezés. *Egy ember a ki mutatni akarja, hogy nem szégyeli magát*: ez körülbelül a lehachisz. Hé, ügyvéd urak! zsidók vagytok, én éppen el akarom rugni magamtól zsidóságot, melyet 72 esztendő óta viselek: jöjjetek, assistáljatok. Ez az áttérő lehachisz. — Hé, zsidó pap! Pásztor a vagy a zsidó híveknek, de ez az ember itt eldobja magától apái hitét, — hé rabbi te, mi is zsidók vagyunk, de azért segédkezünk neki. Lásd, nem szégyeljük magunkat cseppet sem: ez a két tanu lehachisz. A cinismus szó nem elég erős, a szemérmertlenség szóért meg be is perelhetnek, maradjunk azért a lehachisz mellett.

Az öreg ember és két ügyvédje után egy lengyel zsidó asszony jelentkezett dr. Kohn Sámuelnél, kit, mint otthon, Przemisben a csodarabbi, »rebelében«-nek szólított. Jelentette pedig, hogy római katolikussá válik. A hogy megértette vele a főrabbi, hogy ehez tanuk kellene, elrohant, (nagyon sietős lehetett a dolga) de már 10 percz múlva vissza jött két szintén zsidó járgonos, nem

épen új egyenruhás hordárral. Ahogy aztán az asszony még egyszer elmondta, mi járatban van, a két hordár olyan »Ázaaaaaj«-t eresztettek meg, hogy a földijük szintén megijedt. »És erre *bennünket* hívtál ide, Szor! Ladestock!« folytatták és mondtak hozzá olyan szászfontos gorombaságot, hogy a főrabbi bizonyosan kidobta volna őket, ha közben maguktól ki nem lódnak, még a lépcsőn is nagyokat káromkodva, hogy *őket* akarták az »ilyenhez« fölhasználni. Nos, a miveletlen és gorombáskodó lengyel zsidó hordárban végtelenül több volt abból, mint a »Hilchot Derech-Erecz« helyes érzésnek nevez, mint a sima modoru, finom külsejű két ügyvédőctorban. Sz.

— A felekezeti válaszfalokról igen becses és fenkölt nyilatkozatot tett a budapesti orvosok szövetségének folyó hó 8-iki közgyűlésén, a szövetség érdemes elnöke, Babarcsi Schwarzer Ottó, az ösmert kiváló elmeorvos. E nyilatkozat, melyre lapunk igen tisztelt barátja, id. Glass Izor dr. hívja föl figyelmünket, a következő: — »És ezzel a válaszfalal (társadalmi posztó) egyetemben keli, hogy mentől előbb romba dőljön az a rozoga alkotmány, mely a vallásfelekezetek közé szorult és mely válaszfalat akar emelni Isten egyenlő teremtményei között. — Századukban a népek *psychopathológiájának egyik legveszedelmesebb tünete a vallások szeplőtlen fogalmaival és törvényeivel való undok játszás*, a hit tételeinek avatatlan kritikája és könnyelműen hamis értelmezése, az a törekvés: megbélyegezni az individuumot a vallásához való ragaszkodásában. Kétféle kategoriába sorozhatók azok, a kik a vallásban boldogságot keresők nyugalmát megzavarják. Az egyik kategoriába tartozók álarcz nélkül küzdenek az emberiség e kincse ellen, ezek nem veszélyesek, mert elborult lelkük ábrázatát mindenki láthatja. A másik kategoriába tartozók a vakandmunkát végzők, kik jellemüket álarcczal födik, kik lelkük érzelmei felett kétféle ábrázattal uralkodnak, kik szóval hirdetik a vallásbékét, de tetteben titokban ellene törnek, kik veszedelmes ellenségei az emberiségnek, mert látatlanban csorbitják a testvériséget, titokban elhintik a tudatlanság talajába az egyenetlenség magvát és függöny mögött építik azt a válaszfalat, melynek célja: vallás szerint elkülöníteni az emberiséget. — Mondanom sem kell, hogy *ennek a törekvésnek gyökereit nem táplálja a természettudomány ősforrása*. És, hogy a vallás elleni harc mily homlok-egyenest ellenkezik a természet szeplőtlen törvényeivel, erre nézve fényes bizonyíték az az elvitázhatatlan tény, hogy *lelkileg elvakult hívei sorában hiába keresünk csak egyet is, a ki igazán nagyság a természettudomány terennumán.*»

— Hirsch báróné ismét egy nagy alkotást létesített. Ezuttal a londoni szegények felé fordult a figyelme. A nagy britt fővárosban lábadozó betegek számára ott-hont épített a báróné 16000 font sterlingnyi költséggel, az intézmény fentartására pedig 40000 font sterlinget adományozott. Itt tehát egy 670000 frtba kerülő alkotásról van szó, ami kétségtelenül a nagy emberbarát méltó hitveséhez méltó áldozatkészség.

— Lelkes óvációban részesültek f. hó 3. és 5-ikén azon bizottságok vezetői, melyek a pesti hitközségnél most megejtett választások sima lefolyását biztosították. E nagy körültekintést igénylő munkának lelke Tenczer Pál volt, aki a pesti hitközség érdekében nemcsak ezuttal, de már mintegy 30 év óta fejt ki önzetlen és sikeres tevékenységet és neki köszönhető első sorban, hogy a választások alkalmával a mindig nagyon érzékeny

hitközségi belbéke zavartalanul volt ezuttal is föntartható. Ugy a f. hó 3-iki, mint 5-iki kijelölő bizottsági ülésen jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak Tenczer Pálnak az elnöklő indítványára, viszont a kijelölő bizottság két elnökét *Weisz Berthold* orsz. képviselőt és *Weinmann Fülöp* dr. kir. közjegyzőt is körültekintő, tapintatos munkásságukért hasonló elismerésben részesítette a bizottság. Tenczeri ezen kívül nyílt ülésen is lelkes ovációban részesítették, mire a nagyérdemű, ritka férfiú becsülettel rászolgált.

— **Gelléri Miksa.** A budapesti hírlapírói gárdának egyik legtelkiösmertesebb munkása: *Gelléri Miksa*, az Egyenlőségnek is éveken át volt dolgozótársa, f. hó 10-ikén meghalt. Hosszu, kínos betegeskedés után szólította magához az Ur, s a halál szinte utolsó óráiban vette ki kezéből a tollat. Mert mindig dolgozott s az, hogy testében a betegség romboló anyagát hordozta, nem akadályozta őt abban, hogy lelke és elméje szünetlenül keresse az ideált: a közösség javát. Olyan névtelen katonája volt az újságírásnak, a kinek nevét, mert minden munkája közben megmaradt szerénynek és visszavonultnak, nem övezte a dicsőség és nagy hír csillagó himpora, holott olyan tehetség lakozott benne, minővel fölszerelve mások az irodalom egén égő csillagok. Nagy részt robotmunka volt az övé, mint egy könyvatos újság segédszerkesztője, de ihletett óráiban maradandóbat is tudott alkotni. Erről teszen tanuságot első novella könyve s a második — a melyet most készült kiadni. Erről a szándékáról épen a múlt héten irtuk meg a tudósítást, de anyaghalmaz miatt az kirekedt lapunkból. Egy hét alatt az új novelláskönyv szerzője maga is kirekedt az életből, a melyben az anyaghalmaz kísért örökösén. Harminczhat éves volt az elhunyt *Gelléri Miksa*. Nőtelen s csak szülei és testvérei, köztük *Gelléri Mór* kir. tan., az Orsz. Iparegyesület igazgatója, megkartársai gyászolják elhunytát. F. hó 11-ikén délután 2 órákor temették. Ravatalához eljött az Otthon író- és hírlapíró körnek, melynek a megboldogult könyvtárosa volt és a Budapesti Újságírók egyesületének küldöttsége. Istenhozzádot a kartársak nevében *Rákosi Jenő*, az Otthon elnöke, mondott az elköltözöttnek, e szavakkal eresztvén őt utolsó útjára: »Hadd irjuk föl szeretetünket, szerénységédért, kötele:ségtudásodért és magyar szivedért.« A megkapó bucsuztató után a dohányutczai templomi kar Lázarus főkantoral gyászdalokat énekelt. Négy lovas kocsin, a kartársak sok koszoruját vivő kocsitól és nagy gyásznéptől követve tette meg *Gelléri Miksa* utolsó útját.

— **Rabbiválasztás.** A kis-körösi orth. hitközség, mely mint előző számunkban jeleztük, a napokban temette el rabbiját, *Rubinsteint*, — az elhunyt helyébe már megválasztotta új papját a megboldogult veje, *Löblovics Bernát* személyében. A választás egyhangulag történt s az eredményt az új pappal egy *Abonyi Ignác* dr. vezetése alatt álló küldöttség közölte. A kis-körösi orth. hitközség papválasztása szerencsésnek mondható, mert *Löblovics* jól beszél magyarul is s így a zsinagógában képes lesz azt is kifejezésre juttatni, hogy nem csak zsidók, de magyar zsidók vagyunk.

— **A székesfehérvéri hitközség képviselőtestülete** f. hó 6-án rendkívüli közgyűlést tartott, melyen az új alapszabályokat tárgyalták. — Az új elnök, *Perl Miksa*, miután programjához, hiven a község anyagi viszonyait rendezte, most a község igazgatását kívánta a viszonyoknak megfelelő, czélszerűbb alapokra fektetni. Nevezetes ezen szabály-

zat, mert azon fontos ujitások, melyek benne foglaltatnak, nagy átalakító hatással lesznek a község beléletére. Így többek közt a szabályzat a virilis rendszer bevezetését mondja ki, olyformán, hogy az 51 tagból álló képviselőtestület *egy harmadrészben a legtöbb adót fizető*, de be nem választott tagokból áll. Kimondja továbbá, hogy a képviselőtestület három évenként hat évre választatik; hogy az elnököt és előjáróságot nem, mint eddig, az egész választó közönség, hanem a képviselőtestület saját kebeléből választja. — Különösen ezen három mélyreható ujitás nagyon felkavarta a község közvéleményét s, mint minden reformnál, itt sem hiányzott az ellenzék. A gyűlés elején igen élénk, érdekes vita fejlődött ki, melynek folyamán az ellenzéki szónokok kellő objektivitással, de nagy erővel támadták a szabályzatot. Az elnök felvilágosító szavai után a szabályzatot nagy többséggel a részletes tárgyalás alapjául, általánosságban elfogadták. A részletes tárgyalás már csendesebben folyt és egyes kisebb módosításokkal a javaslatot részleteiben is elfogadták. — A munkalapot, melyet alaki tekintetben semmiben sem kifogásoltak, *Fodor Mór* hitk. titkár készítette.

— **A németországi hitközségek szövetsége** a napokban kongresszust tartott Berlinben. A szövetség működéséről szóló jelentésben *Philippson* tanár rámutatott arra, hogy még vagy 800 oly hitközség van Németországban, a melyekben nincs rendszeres hitoktatás. A szövetség eddig csak 120—130 hitközségnek tudott segítséget nyújtani, hogy a hitoktatást rendezhesse. Sok hitoktató nem tett állami vizgát, sokan külföldiek, sőt németül is alig tudnak. A szövetség eljár a porosz közoktatásügyi miniszteriumban, ahol azt az ígéretet kapta, hogy azon hitközségekben, melyekben legalább 12 tanköteles van s a hitközség a hitoktatásról a maga erejéből nem gondoskodhat, a rendelkezésre álló alapokból miniszteri segítséget fognak nyújtani, hogy a hitoktatás költségeit fedezhessék. — A kongresszusnak hosszú vitája volt a németországi zsidó hitközségek jogi viszonyainak új szabályozása tárgyában. E tárgyban enquetet fognak még összehívni s a nyerendő anyagot a miniszterium elé terjesztik, hogy ez alapon törvényileg változtassa meg a kormány az eddig törvényes zsidó szervezeti törvényeket és szabályokat.

— **Új választmányi tag.** A hitközségi választás után két nappal, *Schlesinger Ignác*, a »Cijón« egylet érdemes alelnöke, értesítette a hitközséget, hogy tekintettel hajlott korára, le kell mondania az őt annyira kitüntető választmányi tagsági állásról, melyet 17 esztendeig viselt. Helyére került *Mandel Mór*, ki a választásoknál 54 szavazatot kapott. *Mandel*ban, ki több év előtt 9 esztendeig működött a hitközségi választmányban és ki különösen a Chevra-Kadisa és intézményei körül igaz érdemeket szerzett, erősen konzervatív irányu és a héberben is jártas, igaz vallásos férfit nyer a választmány, ahol a *Mandel Mór* nagy buzgósága és kiváló munkaereje bizonyára csakhamar újból be fog válni.

— **A porosz képviselőházi választások** most fejeződtek be. Az eredményből azt látjuk, hogy a porosz képviselőházba két zsidóhitű képviselőt küldöttek. Eddig csak egy volt. A zsidó hitű porosz képviselők ezek: *Hirsch Miksa* dr. az ismert iparosvezető és *Peltasohn* landesgerichtsath.

— **Nagy hagyaték** Londonban elhunyt *Beddington Maurice* nevű hitfelünk, aki most felbontott végrendelete szerint tekintélyes összegeket hagyott jótékony czélokra. A lower norwoodi zsidó kórház ugyanis 36000 frtot, egy szegények támogatására létesítendő *Beddington* alap

24000 frtot, a Jewish board of guardian egyesület 6000 frtot és más jótékony zsidó egyesületek 21000 frtot kapnak.

— **Zsidó nélkül nincs opéra és operett** — erre a tapasztalatra jutottak a minap Nisni-Novgorodban, ahol a zsidó hitű opéra és operette énekes személyzetet kiltolták. Mivel a rendelkezés végrehajtása esetén az operát és operette-színházat e nagy kereskedelmi városban be kellett volna zárni, a lakosság folyamodott a hatósághoz, hogy a zsidóhitű énekművészeket ne zavarja el. A hatóság erre a városban való ideiglenes tartózkodást meg is engedte a zsidóhitű művészeknek.

— **Halálozások.** *Sauer* József, a tóváros egyik tekintélyes polgára hunyt el f. hó 8-ikán ritka magas korban. 91 éves volt. Előkelő nagy család feje tért velé a sirba. *Beimel* Jakab kir. tanácsos, tózsdei alelnök, *Herz* Armin igazgató és *Györgyei* Antal apósukat vesztették benne.

Id. *Löwy* Armin magánzó, az újpesti hitközségnek hosszú ideig volt elnöke, Újpest alapítójának fia, f. hó 7-ikén 75 éves korában jobblétre szenderült. A közjó érdekében sokat fáradt életében, minélfogva tekintélyes kiterjedt családján kívül, nagyszámu tisztelői is őszintén fájlalják elhunytát.

Weinmann Salamon, Szentés város egyik érdemes öreg polgára, 85 éves korában elhunyt Szentésen. A szentési hitközségnek ifjabb éveiben előkelő munkása volt. Volt hitközségi előjáró, gondnok, iskolaszéki tag. Szava a képviselőtestületben mindig nyomatékkal birt. Nov. 2-ikén temették a lakosság nagy részvéte mellett. A végtisztességszolgálatra felekezeti különbség nélkül jelentek meg a gyászolók, a kiktől *Hoffer* Armin dr. rabbi bucsuztatta az elkölözöttet, érdemeit, munkásságát ékes szavakban méltatván.

Popper Elek ügyvédjelölt Eperjesen f. hó 4-ikén 32 éves korában meghalt. A ritka tehetségű és vaszorgalmu fiatal ember *Popper* Adolf drnak, az eperjesi hitközség elnökének, fia volt. A jövő hó elején kellett volna letennie a harmadik jogi szigorlatot, mely ha az előző vizsgákhoz hasonlóan sikerült volna, sub auspiciis regis nyerte volna el a fiatal ember a tudori fokot. A szülőket a küszöbön állónak vélt nagy öröm helyett kétszeresen sújtja a mostani csapás, melyen enyhíteni Sáros vármegye kitünőségei mind megjelentek a végtisztességen. A budapesti egyetem ifjusága koszorút küldött a korán pihenni tért kartárs koporsójára.

— **Szegény gyermekek öröme.** A soproni izr. filléregyesület 38 szegény gyermeket látott el a napokban téli ruhával és lábbelivel. A kiosztás — *Faludy* Adolfné intézkedése folytán — mint pár év óta mindig, ezuttal is ünnepélyesség nélkül történt, sőt még a megjutalmazottak is alig tudnak egymás örömről. Az egyesület élén álló urhölgyek a leánykák ruháit, *Betlen* Margit k. a. alelnök vezetése alatt, maguk varrták. A ruhakiosztás így is 297 frtba került.

— **Gyászünnepek.** Az ó-budai hitközség *Oesterreicher* P. E. elhunyt rabbisági ülnökének emlékére f. hó 14-ikén vasárnap, d. e. 11 órakor az ó-budai hitközség templomában gyászistentiszteletet tart. — Az abonyi hitközség és chevra kadisa elhunyt disztagjának, *Markbreit* Adolfnak emlékét f. hó 14-ikén déli fél 12 órakor tartandó gyászistentisztelettel ünnepli meg Abonyban. A gyászünnepről mind a két hitközség meghívót adott ki.

— **Hymen.** *Hesslein* Henrik dr. jeles fiatal budapesti ügyvéd eljegyezte *Weisz* Laura kisasszonyt.

Adler Lázár, tabi igazgató-tanító feleségül vette *Hirn* Sarolta kisasszonyt, Orosházán. A vallásos eske-

tésnél 3 pap szerepelt. A völegény bátyja *Adler* Vilmos dr. hatvani főrabbi, aki az eskető beszédet mondta, *Adler* Lipót dr. bajai főrabbi a völegény atyja és *Rubinstein* Mátás dr. orosházai főrabbi, akik az áldást mondták. Az esteli lakomán az orosházai hitközség előljárósága, képviselőtestülete s tanítótestülete is részt vett.

Székely Simon, a *Löwy* H. fiai czég főnöktársa, eljegyezte *Schiller* Zsigmond dr., a »Pester Lloyd«, érdemes szerkesztőjének nagyműveltségű leányát, Paula kisasszonyt.

Riesz Tivadar, bécsi és budapesti nagykereskedő, feleségül vette a héten *Deutsch* Sándor, nagybirtokosnak, az osztrák-magyar bank igazgatójának szép és művelt leányát, *Rinka* kisasszonyt. Az esküvő a dohány-utczai templomban igen előkelő násznép jelenlétében folyt le. Az esketési beszédet *Kohn* Sámuel dr. pesti rabbi intézte a fiatal párhoz.

— **Plébános előtt tisztelgő hitközség.** A tolnai zsidó hitközség az ottani új plébános előtt küldöttségileg tisztelgett. Az üdvözlő hitközség képviselőjében megjelentek: Breuer Joachim h. rabbi, Schön Béla hitk. elnök, Taubner Adolf, Bloch Sándor és Hofbauer Simon előljárósági tagok. A h. rabbi üdvözlő beszédére *Fekete* Ágost, az új plébános, kijelentette, hogy az embereket sohasem vallásuk, hanem eszelekedeteik szerint ítéli meg. Első sorban pap akar lenni és vallásának kíván szolgálni, mert az emberek között szeretetet és egyetértést teremteni csak vallással lehet, de politikával nem. A békét és szeretetet akarja hirdetni és terjeszteni, amire nemcsak egyeseknek, hanem az egész emberiségnek szüksége van. E valóban nemes munkára és vállalkozásra a plébános a zsidó hitűek támogatását is kérte.

— **A hágai főrabbi** *Tal* Tóbiás, 51 éves korában meghalt. Közvetlenül halála előtt még hitszónoklatot tartott; ennek végén rosszul érezvén magát, ágyba feküdt s még aznap este elhunyt. A hitszónoklat mesterének tartották s Hollandiában nagyon népszerű volt, kinek minden kezdése kulturális és humanitárius téren sikerült vállalkozás volt. Világi tanulmányait az utrechti egyetemen fejezte be 1872-ben, pappá pedig 1876-ban avatták s legelőbb Amsterdamban alkalmazták segédpapnak. Itt kezdte meg irodalmi működését egy a hitoktatás szervezésére vonatkozó kisebb munkával. Majd a talmudgyalázók ellen szóló vita-iratokat tett közzé. 1881-ben arnheimi főrabbiá választották. E Rajna melletti városban, hivatalos működése mellett, két szépirodalmi folyóiratot (»Choreb«, »Jedidjah«) indított, majd *Samson* Rafael Hirsch életrajzát írta meg. Tudományos működéséért két tudományos társulat (*Leidenben* és *Utrechtben*) tagjává választotta. Utolsó műve a hollandiai királyné mostani koronázása előtt jelent meg s aféle jubileumi mű. Hagában csak 1895 óta működött. A temetés régi szefard szokások szerint folyt le s így érdekes részleteiben is. A mosásokat olyan emberek végezték, a kik erre megfelelő fürdő mellett készültek elő. Kezdeté és vége előtt megfújták a »sófár«-t és gyászdalokat recitáltak. A temetésen az összes németalföldi papok részt vettek. A gyászmenet megállapodott a zsinagóga előtt, a mely disztelen volt, mint azon a napon, midőn a jeruzsalemi szentély pusztulására emlékszünk. A koporsót itt leemelték, háromszorosan körbe fogták és a kántorok a sófár-kisérettel énekeltek a gyászdalokat.

* Az újságírók sorsjátéka iránt a magyar társadalom összes rétegeiben a legmelegebb érdeklődés és rokonszenv nyilvánul. Testületek és intézetek méltányolva az újságírói sorsjáték czéljának egyfelől humanitárius, más-

felől kulturczélú és mindenképpen nemzeti természetét, a legszivesebb jóindulattal támogatják az annak megvalósítására irányzott főrekvéseket. Valóban példátlan ez a jelenség a sorsjáték terén. A magyar katolikus főpapság magatartása igazán jellemző arra a felfogásra, amely az újságírói sorsjáték dolgában uralkodik. Ujabban dr. *Schlauch* nagyváradai bíboros püspök 300 darab sorsjegyért 150 forintot, *Samassa* egri érsek hasonlóképpen 300 darab sorsjegyért 150 forintot, *Hornig* veszprémi püspök 200 darab sorsjegyért 100 forintot, *Schusztter* Constantin váci, *Hettyei* Sámuel pécsi és *Zalka* János győri püspökök 50—50 forintot küldtek be a sorsjáték kezelésének. A sorsjáték különben oly kiváló nyereségy-kilátásokat nyújt, melyek ezt a sorsjátékot páratlaná teszik. Tekintettel arra, hogy egy 50 krajczáros sorsjeggyel hat huzáson lehet játszani, egy huzáson való részvétel körülbelül csak 8 krajczárba kerül. Ezzel szemben áll az, hogy ugyanazzal az egy sorsjeggyel olyan hat főnyereseményre van kilátás, melynek összege nem kevesebb mint 200.000 korona. A sorsjáték kezelése, mely eddig csak intézetek és testületek számára küldötte meg a sorsjegyeket, most az ország kiváló magánosainak is megkönnyíti a sorsjegyek megszerzését az által, hogy nekik ezeket megküldi. Remélhető, hogy ez a példa, melyet eddig az intézetek és testületek, meg a nagylelkű magyar katolikus főpapok nyújtottak, követőkre talál a magánosoknál is és ezek is hozzájárulnak ahhoz, hogy az újságírói sorsjáték humánus és egyúttal hazafias célja megvalósítható legyen.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácscsal,

ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czímre ügyelni tessék!

Tanítók,

kik egy közérdekű ircdalmi műre hajlandók előfizetőket gyűjteni, jelentékeny mellékkeresetre tehetnek szert. Vállalkozók kéretnek, czimüket »X. A. 30« alatt e lap kiadóhivatalába (Budapest, V., József-tér 10. sz.) küldeni.

A tamási izr. hitközségtől.

P á l y á z a t.

A tamási izr. hitközségben (vasuti állomás: Tamási-Miklósvár) a kántori állás megüresedvén, erre az állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázóktól megkívántatik, hogy csengő hanggal, zeneképességgel bírjanak és Sóchet-Ubódék, Koré és Paszkenerek legyenek.

Évi fizetés 540 frt, $\frac{1}{2}$ sechita 2 szobából álló lakás és a szokásos mellékjövödelmek.

Pályázók tartoznak elismert rabbiktól szóló képe-
sítéseiket Kaboloszt és Hatarát, kor és családi állapot
feltüntető, ugy eddigi működéseikről szóló bizonyítvá-
nyaikat, f. hó 30-ig alolított elnökséghez beküldeni. Az
állás elfoglalható azonnal, legkésőbb azonban 1899. év
január hó 1-én. Próbaelőadásra megjelenőknek utikölt-
ségek meg nem térítetnek. A megválasztottnak uti és
költözködési költségére 40 frt térítetnek meg.

Tamási, 1898. évi november hó 10-én.

Hirsch Ignác.
hitk. elnök.

HIRDETÉSEK.

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

— Alapított 1843-ik évben. —

Érvényben levő biztosítások:

415.515,300 korona.

Biztosítási alap:

109.519,017 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra
nyeresemény-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat
legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett
felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 20
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

„THE GRESHAM“

életbiztosító-társaság
LONDONBAN.

Magyarországi fiók:
BUDAPEST,
V., Ferencz József-tér 5/6,
a társaság házában.

Ausztriai fiók:
B É C S,
Giselastrasse 1. sz. alatt,
a társaság házában.

A társaság vagyona 1895. decz. 31-én kor. 147,562.080.—
Évi bevétel biztosítások és kamathól
1895. évi december 31-én > 27,094.875.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szer-
ződések, valamint visszavásárlások
stb. után a társaság fennállása
óta (1848) > 321,644.530.—
Az 1895. évben a társaság 8761 köt-
vényt állított ki > 82,267.300.—
összeg értékekben.

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal,
melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá
ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar
monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak
és a
magyar és osztrák fiókok.

ERDÉLYI

csász. és kir. udvari fényképész
BUDAPEST,
IV. ker., Ujvilág-utca 2. szám.
a Kossuth Lajos-utca sarkán.

Fiók-műterem:
V., Erzsébet-tér 18.

== Fényképfelvételek ==

izléses és művészi kivitelben.

Külön osztály:

külső, házonkívüli
fényképfelvételekre.

== Egyévi önkéntesek ==

legelegánsabban és legolcsóbban felszereltetnek

TILLER MÓR és TÁRSA czégnél

BUDAPESTEN, Károly-laktanya,

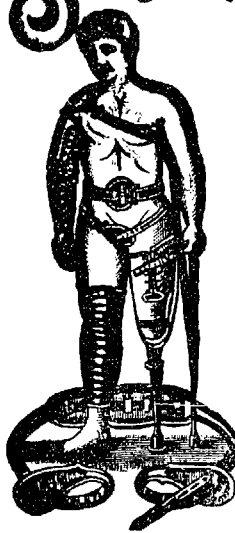
osztrák császári és magyar királyi, görög királyi, szerb
királyi, román királyi és perzsa császári udvari egyenruha
szállítók, ő cs. és kir. Fensége József főherceg, ő kir. Fen-
sége György görög trónörökös, ő kir. Fensége luxemburgi
nagyherceg udvari egyenruha szállítói.

== Sorozókötelesek ==

hivatkozással e lapra, ingyen és bérmentve kapnak oly
árjegyzéket, mely az egy évi önkéntesi jog elnyerésére
vonatkozó vedtörvényzikkokat, utasításokat és folyamod-
vány-mintákat tartalmazza.

Specialista
sérvkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüsszel 1893.
arany érem és díszokmányokkal.

**KELETI-FÉLE
SÉRVKÖTŐ**

a legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 >

Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műleges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummi
görsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötszerész és orvos-szabési műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherzeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

== AZ
EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

Első magyar varrógép- és kerékpárgyár részv.-társaság, Budapest.**M e g h i v ó**

az 1898. évi november hó 22-ik napján, d. u. 4 órakor, gyárunk igazgatósági épületében megtartandó

negyedik rendes közgyűlésre.**N A P I R E N D :**

1. Az igazgatóság jelentése, a zárszámadások és a mérleg előterjesztése.
2. A felügyelő bizottság jelentése.
3. Határozathozatal a mérleg tekintetében.
4. Határozathozatal az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak adandó felmentvény tárgyában.
5. A felügyelő-bizottság illetményének megállapítása az elmúlt 7 havi üzleti időszakra.
6. Három új igazgatósági tag választása.
7. A felügyelő-bizottság választása.

Megjegyzés: A közgyűlésen résztvenni kívánó t. részvényes urak az alapszabályok 25. §-a értelmében kéretnek, hogy részvényeiket legalább 8 nappal a közgyűlés előtt vagy a »Budapesti Bankkegyesület« részv.-társaságnál (V., Fürdő-utca 1. sz.), vagy gyári pénztárunknál elismervény mellett letétmentényezni sziveskedjenek.

Az igazgatóság.

!! Mízalt baromfi !!

nagyon finom, naponta friss, szigoruan koser vágottat ajánlok :

Zsir-liba	klgrm.-ként	58 kr.-ért
Zsir-kacsa	>	62 >
Kakaspulyka	>	65 >
Jérczepulyka	>	70 >
Kappan	darabja	1.20 >
Poulard	>	75 >
Levestyuk	>	75 >
Császárpoulard	>	65 >
Csirke nagy, sütni való	>	65 >
Csirke, paprikásnak való	>	55 >
Csirke, rántani való	>	40 >

Árak a helybeli vasúthoz szállítva, utánvétellel.

SCHMIDT A. ÖDÖN, baromfi-kiviteli üzlete, Kecskeméten.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

Sikkes egyenruhákat

tábornokoknak, tiszteteknek,

önkénteseknek, csendőrségnek, rendőrségnek,

tűzoltóknak, pénzügyöröknek

és *anyakönyvvezetőknek* készítenek

BLUM ÉS TÁRSA

Ő cs. és kir. Fensége JÓZSEF főherceg udvari szállító
és szerb király udvari szállítók.

Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám (Szervita-tér sarkán).

Árjegyzékek készséggel küldetnek.

! Pontos ezimre ügyelni tessék! *

A ki mer, az nyer

a hatodik osztályban a legszerencsésebb esetben

Egy millió koronát!

Az első osztály húzása

november 17. és 18-án lesz.

Első osztályu eredeti sorsjegyek:

$\frac{1}{1}$ 6 frt, $\frac{1}{2}$ 3 frt, $\frac{1}{4}$ 1 frt 50 kr., $\frac{1}{8}$ 75 kr.

STERNBERG JÓZSEF

a magy. királyi szabadalmazott osztállysorsjáték főelárusítója.

BUDAPEST,

VI., Teréz-körút 6.

Meturgeman.

(Szerkesztői üzenetek.)

B. A. B. Budapest. Szívesen teszünk eleget Méltóságod fölhívásának, sorolnánk föl a jótékonyt, kulturális, vagy hazafias érdekeket szolgáló egynehány Budapesten főnálló nagyobb zsidó intézményt. Kezdjük az országos jellegűekkel.

1. *Az országos rabbiképző intézet.* Célja: mivel magyar rabbikat nevelni a magyar hitközségeknek. 21 éves főnállása óta 80 rabbi és hittanár került ki az intézetből, kik szerte az országban működnek és kik mindenütt a magyar szót kultiválják zsinagógában, tanházban és a felekezeti élet minden nyilvánulásában.

2. *Az országos tanítóképző intézet.* Célja: képzett magyar tanítókat nevelni a zsidó iskoláknak. Az 1000 zsidó tanító, kik a zsidó iskolákban működnek és kik tulnyomó részben a zsidó tanítóképzőből kerültek ki, a közoktatásügyi miniszterium jelentésének tanúsága szerint a legképzettebb és a legmagyarabb tanítók közé tartozik az egész országban.

A két intézetet a magyar kormány tartja fönn az iskolaalap pénzéből. Ez a pénz abból a hadisarczából ered, melyet Haynau a szabadságharcz leveretése után a zsidókra (és különösen a pestiekre) hazafias maguktartásáért és azért, hogy a rabellisek ügyét olyan határozatosan támogatták kirótt, amely sarczot azonban Ő felsége később zsidó kulturális és jótékony intézetek javára rendelte. A szeminárium is, a praeparandia is egy vezérlő bizottság fölügyelete alatt áll, melynek tagjait a kultuszminiszter az Izraeliták országos irodája fölterjesztésére nevezi ki.

3. *Az országos izr. közalap.* Megindította a milleniumi évben, a zsidó vallás recepciójának emlékére, az Izraeliták országos irodája. Célja: magyar iskolák föllállítása, illetve támogatása különösen a nem magyar nemzetiségek lakta vidékeken; hazafias és jótékony alapítványok létesítése; szegény papok és tanítónők támogatása, ösztöndíjak alkotása. Az alapra eddig 420.000 frt gyűlt be, a gyűjtéseket azonban még koránt sem fejezték be.

4. *Az Izraelita magyar irodalmi társulat.* Létesült 1893-ban a pesti főrabbi fölhívására. Célja: a héber ösmereteknek magyar nyelven való terjesztése, a zsidó tudomány megmagyarosítása. Tagjainak száma 1100.

A lokális jellegű intézmények közül (lokálisak, amennyiben csupán csak helybeliek a föntartók, de hasznukat veszi a vidék is), a legtöbbet és a legnagyobbakat a pesti izr. hitközség tartja fönn. Ez a hitközség a lefolyt esztendőben 459,146 frtot költött istentiszteleti, iskolai és jótékony czelokra, a mely összegben nem foglaltnak azok a summák, mikbe a külön alapítványokból létesült intézetek kerülnek. A hitközség intézményei közül fölemlítjük a következőket.

5. *Elemi fiúiskola.*

6. *Elemi leányiskola.*

7. *Polgári fiúiskola.*

8. *Polgári leányiskola.*

Összesen 1539 tanulóval 43 tanerővel.

A tanulók 54 százaléka tandíjat nem fizet.

9. *A hitoktatást* a hitközség 73 tanárral és tanítóval végezteti mindazokban az iskolákban, hova zsidó tanulók járnak. Ezeknek a tanulóknak a száma meghaladja a huszezret.

(Ugyancsak a hitoktatás czéljaira négy héber tanfolyamot és egy Talmud-Tórát tart fönn a pesti izr. hitközség.)

10. *Fiuárvaház teljes elemi iskolával.* Az árvaházban 144, azon kívül 60 árvagyermeket neveltet a hitközség (köztük másvallásuak is). Az árvákról a hitközség egészen önállósíttatásukig gondoskodik.

11. *Süketnémák intézete.* A gyermekek száma (köztük másvallásuak is) 102. Az iskolák befejezése után a hitközség gondoskodik a növendékek elhelyezéséről és ha valamely mesterséget megtanultak, önállósíttatásukról. A két intézetben melynek külön alapjai vannak, a lefolyt évben 80,000 frtot adtak ki.

12. *A hitközség kórházának* az elmúlt esztendőben 24,472 fekvő és bejáró betege volt. A betegek 54 perzentje másvallásu. (A kórház költségeihez a Chevra-Kadisa évi 20,000 frttal járul.)

13. *A Bródy-Adél gyermekkórházban,* melyet csak a múlt év április 20-ikán nyitottak meg, az 1897. év végeig 4138 beteg gyermeket gyógyítottak és ápoltak; ezeknek 65 perzentje másvallásu. (A kórháznak külön alapja van. A hitközség a magáéból 10,000 frtot költött rá.)

14. *Kiházasítási alap,* szegény hitközségi tagok leányainak kiházasítására. Ilyen czélra a hitközség a múlt évben 7700 frtot adott ki.

15. *Fölruházási alap.* A múlt évben a hitközség 620 gyermeket ruházott föl, ami 6800 frtjába került.

16. *Szegénygyámoltás és segélyezés* czimen a hitközség a múlt évben 44,200 frtot adott ki, ezen kívül ösztöndíjakban 2,200 frtot.

17. A pesti *Chevra kadisa* múlt évi kiadásai 213.212 frtra rugtak, ebből szegények és betegek gyámoltására 52.000 frtot költöttek, a hitközség kórházához 20.000 frtot adtak és az általa föntartott

18. *Aggok házára* (intézet munkaképtelen szegény aggok és aggnők eltartására) 14.814 frtot.

A pesti izr. hitközség után a legtöbb intézetet a jótékony izr. nőgyelet tartja fönn. Van egy

19. *Leányárvaháza* teljes elemi iskolával (egészen elárvult leánykák részére), hol 54 árvát nevelnek. Az árvaházon kívül 50 árváról gondoskodnak. (Mint a fiuárvaház, gondját viseli árváinak a nőgyelet is, míg csak önállókká nem válnak.)

20. *Árvamenhely* teljes elemi iskolával. Ezt az intézetet ugyancsak a nőgyelet tartja fönn félárvák részére. Az árvamenhelyben 50 leánykát nevel a nőgyelet.

21. *A népkonyha.* A nőgyelet eme intézetében a múlt évben 163.838 személy étkezett, köztük 19.128

ingyen (a *fizetők* 10 krt fizettek 3 tál ételből álló ebédért.) Hogy milyen vallásuak voltak, azt nem tudni, minthogy a nőegylet nem kérdezi az éhes embertől, milyen templomban imádkozik.

22. *Segélyezés* czime alatt ugyancsak a pesti izr. nőegylet 36.755 frtot adott neki a mult esztendőben.

23. A *Kézműegylet*. Az 55 év óta főnnálló eme egyesület bevitte ugyszóiván a magyar zsidóságba a mesterségeket, melytől azelőtt távol tartotta magát, illetve távol tartották tőlük a zsidókat. Az egylet mesterhez adja az e czélból hozzáforduló fiút, ügyel rá, tanítatja, ruházza, kimivelteti és önállósításra segíti. A mult évben 431 ilyen védencze volt az egyletnek, kikre 14.712 frtot költött.

24. *Ösztöndíjegylet*. Célja szegény és jeles előmenetelű zsidó egyetemi hallgatók segélyezése. Létesítette az Izraeliták országos irodája ezelőtt 26 esztendővel 3 ösztöndíjjal. A mult évben már negyven 2—200 és 1—100 frtos ösztöndíjat osztott szét.

25. A szeminariumi tanulók segélyezésére, kik majdnem kivétel nélkül szegény szülők gyermekei, a rabbiképző-intézet vezérlő bizottsága »*Ecz Chajim*« nevű segélyegyletet létesített, melynek vagyona eddig 62.000 frtra rug és mely a lefolyt tanévben 3380 frtot osztott szét a tanulók között.

Segélyegylete van még tanítóképzőnek, továbbá a hitközség kórházanak szegény fölgyógyult betegek támogatására: még több más jótékony egyesületet tartanak fönn a székes-fővárosi zsidók (a nagyszámu temetkezési és betegsegélyező-egyesületekről nem is szólva), melyekről azonban kisebbszerű voltuknál fogva külön meg nem emlékezünk. Szintugy nem soroljuk föl azokat az intézeteket és egyleteket, miket zsidók teremtettek és főképen zsidók tartanak fönn leginkább másvallásuak javára (ilyen többek közt a Poliklinika, a Fehér Kereszt, a Szegény gyermekkert-egylet és még több más nemes föladatokat teljesítő intézet.) Nem iktatjuk ezeket ide, mert föntartásukhoz sok másvallásu is hozzájárul és mert utoljára is Méltóságod *zsidó* intézményekről kért kimutatást; de ép ezért meg kell emlékeznünk egy valóban fejedelmi institutióról, melylyel 20 év előtt egy idegen nagylelkű és felejthetetlen jóltevő ajándékozta meg Budapestet és melyet föntart ma is, 3 esztendővel az alapító halála után, annak méltó utóda és özvegye. A Hirsch Móricz báró nevét viselő budapesti jótékony iroda, melyet a csak nem rég elhunyt áldott emlékű Bischitz Johanna szerzett meg Magyarországnak, 20 éves főnnállása óta *két és fél millió* frtot juttatott magyarországi szegényeknek és szükölködőknek a felekezetre való tekintet nélkül.

A tisztán zsidóktól föntartott budapesti egyletek és intézmények évenként több mint 1.200.000 forintot költenek kulturális, hazafias és jótékony czélokra.

Aggodó Tolesván. Sem alku, sem fölmentés, sem semmiféle kibuvó, vagy magyarázat. A Szentírás *vérfertőzésnek* mondja az apa, vagy az anya nővérevel, tehát a nagynénével való viszonyt és ezen nem változtathat

és ne is változtasson soha senki. G. ur *semmiképen* sem veheti el atyja testvérhugát *soha*. Mint zsidó ember legálább nem. Az állami törvények is csak *nagy kivételesen* és csak királyi dispenczió mellett engedik meg, de azt a dispencziót Ő felsége nem fogja megadni zsidónak, kinek törvényei ezt a legszigorúbban tiltják. Az *önök* papja mindezeknél fogva nem gáncsol érdemel, hanem tiszteletet azért, hogy elkövet mindent, *amit elkövetnie szabad*, hogy a házasságot, melyet Szentírásunk vérfertőző bűnnek mond (I. Mózes III. könyve 18. fejezete 12. versét) megakadályozza. Szégyen volna az ilyen eset Izraelben, mely oly nagy súlyt helyez a családi élet tisztaságára. Ha nem birnak a férfival, hassanak a nőre; mondják meg neki kiméletlenül az egész rettenetes igazságot. Minevü lesz az élete és mik gyermekei, ha ahoz a férfhoz megy feleségül. Hogy T. B. íróársunk vállalkozott volna arra, hogy felső helyen az engedélyt kijárja, egyszerűen lehetetlen. vagy pedig nem tudta, hogy Mózes törvénye szerint az ilyen házasság nem házasság, hanem vérfertőzés.

Dr. S. D. H-ban. 1. Nem csak, hogy nem sajnáljuk, de valóságos isteni ujjmutatást látunk benne, hogy Izrael soh'sem tudta, hol van eltemetve halhatatlan tanítója, Mózes és hogy erről maga a Szentírás teszen tanúságot, mondván (Mózes V. 34. 6.) »és nem ösmeri senki a sírját mind a mai napig«. Megóvta ezzel Isten Izraelt az *emberimádástól*. Mert ha sírját ösmerik, alighanem imádták volna, különösen mig Izrael pogányoktól volt körülveve, kik nagy embereiket megtették istenségekné. — 2. A *genie* új utakat tör, a *talentum* a megtört utakat járhatókká teszi. — 3. Nem áll, hogy Isten büntetésként róta a munkát az első emberre. Hisz vétkezése előtt vagyon megírva róla, hogy Isten Éden kertjében helyezte el, hogy *megmivelje* és őrizze (Mózes 1. 2. 15.) Ősi zsidó fölfogás szerint a munka fölemel, a munka nemesít. A munkát csak a klasszikus pogány népek tartották lealázónak, a zsidók áldásnak, valóságos nemesi levélnek mondták. Kinyilatkoztatáskor nem parancsolta-e Isten: »*hat napig dolgozzál*«? Bolond, ki ennek a parancsolatnak — szólnak a talmudisták — *csak a végére figyel*, (hogy t. i. a 7. napon pihenj.) — 4. Nem is azért vagyon megírva az Akéda, (Izsák oltárra tételének története) hogy Ábrahám föl akarta áldozni Istennek egyetlen fiát. Tévednek és rosszul teszik, kik *ezt* dicsőítik. A történet fontossága abban rejlik, hogy Isten visszautasítja az *emberáldozatot*. Ábrahám volt az első, ki abban a korban, melyben a gyermekek föláldozását a szülők által az Istenimadás legmagasabb tényének tekintették, ezt a hiedelmet megtörte és Isten ama szavát hirdette, hogy nem kell neki emberáldozat. Tehát nem az a fontos, hogy Izsákot kész volt föl áldozni, hanem az, hogy föl *nem* áldozta.

Unghi tanító. Nem hiszszük, hogy a szolgabíró az ön vesztére tör, ő tán egészen mást akar. Hogy mit, erre nézve fölvilágosítást ad tán a — Széfer-Hajasar Ebben a legrégebb héber mesekönyvben olvassuk, hogy Ábrahám öcsce, (testvére fia), Lót egyszer énekeseket rendelt magához messze Mezopotámiából. A vig csapat egy hónapig maradt Lót házában és dalolt és szavalt hogy csak ugy rengett bele Szodoma városa. Ahogy aztán hucúzni akartak, várva a sok szép ezüst Sekelt, a drága barmokat és egyéb fizetséget és ajándékokat, miket mind haza akartak szállítani Sineárba, — Lót egy hosszú táblával állott elő, rajta egy nagy számla, melyről a megrémült emberek megtudták, hogy élelmezésért és lakásért tartoznak 300 Sekellel, az engedélyért, hogy megbámultathatták magukat, 100 sekellel, az időért, melyet a város lakói az előadásnál vesztegettek, 1000 Sekellel, a védelemért, hogy őket Szodomában senki sem

bántotta, 510 sekellel és még több hasonló tétel. Az énekesek a bíróhoz futottak, — *Szodoma bírójához!* — ez meg is vizsgálta a dolgot és úgy találta, hogy Lót még egyéb tételeket is írhatott volna, hogy az összegek kicsinyek és végre, hogy Lót rendkívüli puhaszívű ember, hogy különben *jó egészségben* engedni távozni az idegeket. Ahogy a kétségbeesett emberek a bírótól visszatértek. Lót nagy akolba vezette őket, mely tele volt drága fegyverekkel, bisszus és karmazsin szövetekkel, kövérkosokkal, duplahátú tevékkel, megrakott öszvérekkel, rabszolgákkal és rabszolgánokkal. Ime, szolt, a most még jobban meglepett emberekhez Lót: ezeket mind nektek szántam, fogjátok és vigyétek. — De miért cselekedtél az elébb másképen? — kérdezők csodálkozva. — Nem akartalak én bántani benneteket az elébb sem — szolt Ábrahám testvére fia — csak azt akartam, hogy megtudjátok, — milyen bírója van Szodomának. — A szolgabíró sem akarja önt bántani, csak meg akarja önnek mutatni, mire képes az ön drágalátos községe, — *Unghi község!* — csak hogy tanítójától szabaduljon. Ha mégis tévednénk és a szolgabíró csakugyan végre akarná hajtani annak az ön kedves előjárójának az akaratát, telegrafáljon azonnal az O. I. I.-nak, mely megérteti majd az egymásra méltó két zsarnokkal, hogy Magyarországon rég tilos a rabszolgatartás és hogy a kényuralmat Unghban is eltörölték.

Id. dr. G. I. Budapest. Az biz benne van a Szentírásban, még pedig Zsoltárok 37. fejezete 25. versében, mely így hangzik: *»Ifju voltam, meg is öregedtem, de nem láttam igazat elhagyatottan és gyermekeit kenyeret kéregetve.«* — Hány igaz embert látunk nyomorogni? kérdezi Doctor ur. És igaz van. Mert ilyen csakugyan van — fájdalom! — elég. — De mi lesz akkor a Szentírás szavaival? — Hallotunk erre magyarázatot a derék Mandel Mórtól, ki meg egy rabbitól hallotta, kinek a nevére nem emlékszik. A magyarázat szerint a zsolttárs vers úgy értelmezendő, hogy a *kettő együtt*, i. i. az igaz ember nyomorban és gyermeke is kenyeret kéregetve, nem található. Mert az igaz ember, ha ő maga nyomorban él is, mindenképen rajta van, hogy gyermekeit hasonló sorstól megóvjá. Mert minden igaz ember legelső és legfőbb kötelességének fogja tartani, hogy gyermekeit úgy nevelje, hogy a kéregetésre ne szoruljanak. Ha ezt a kötelességet elmulasztja, nem is igaz ember. A zsolttáros ezek szerint csak azt állítja, hogy nem látott soha igaz embert nyomorban, kinek gyermekei is kenyeret kéregetnének. Ez pedig körülbelül így van.

Külső vácsi-uton. Ézsau elmegy atyjához, Izsákhhoz, hogy megáldja, amint azt neki megígérte volt. Izsák meglepetten szól: hisz csak most adtam rád áldásomat, és folytatja, úgy látszik, hogy testvéredet áldottam meg helyetted, most már nem segíthetek rajtad, fiam. De Ézsau ezt nem érti. Hogyan, kérdezi, épen csak *egy* áldásod volna neked, apám? — Hogyan? kérdezzük mi is, Önnek épen csak *az az egy* cikke volt? Aki *ilyen* egyet tud írni, tud az többet is, *kell* tudnia. A zsidó irodalomnak csak egyetlen egy olyan auctora van (Nachum) ki csak egyetlen kicsiny költeményt írt, de remeket. Nachum azonban más. Ha Nachum az *»Egyenlőség«*-nek írta volna azt az egyetlen versét, meg lehet győződve, hogy írt volna többet is. A szerkesztő dehogy hagyta volna békében.

K. J. Körmend. Ne tessék elfelejteni, hogy a haftórát szépen fölolvassó bar-miczvá sok száz van az országban. Budapestén minden szombat 5–6 barmiczva ünnepel. Csak ha valami rendkívüli dolog történik az ünnepélyen, vehet róla tudomást a lap.

V. Jenő Budapesten. Igaza van. *»El voltam utazva«,* fordítása a német *»ich war verreist«*-nak. A magyar ember azt mondja: *úton voltam.*

A specialitás.

A dohány nemzetség arisztokráciája: a különlegeségi gyártmány, magyarul a specialitás. Nem tudom, hogy őse micsoda hazafias érdemeket szerzett a kiváltságra, azt sem tudom, hogy nem kapa-dohány volt-e az édes anyja, vagy nem zsidó bérlő földjén sarjadzott-e a levele; de azt tudom, hogy idepattant közénk arisztokratának és a méltóságos magyar állam nemessé avatta s hitbizományul átengedett néki egy trafikot a vácsi-utczában. A nemessége révén egyhangulag fölvettek a nemzeti kaszinóba, később a gentry-kaszinóba.

A lipótvárosi kaszinó (őse Falk Miksa), a mely az egyenlőség elvében fogamzott s a maga gőgös elbizakodottságában a füst demokracziáját hirdette, meg akarta aláznai a kiváltságos dohányfajt. És, igaza van Polónyi Gézának, a tiszta erkölshöz címzett fuvarozási vállalat tulajdonosának, merényletre szánta magát. Igényt formált a specialitáshoz; épp annyi jussot, a mennyit az ősök és a sport-nemesek két kaszinója.

A pénzügyminiszter, a dohány- és hazaáruló, a Dreyfus és más szindikátus nyomásának engedett. A lipótvárosi kaszinó specialis trafikot kapott. Kereskedő zsidók és zsidó kereskedők hajléka illatos a specialis füsttől, épp úgy, mint a Károlyiak és Atzél Bélák kaszinója.

Mire vezethet ez, ha nem forradalomra? A nagy nemzeti mozgalmakhoz — írja Maculay — soha sem a nagy sérelmek adtak okot. Apró cselvetések, apró sérelmek burokjából kelt életre a forrongás. Olyan apró cselvetések, olyan apró sérelmek, a melyeket még lenéző tekintetre se méltattak a legedzettebb diplomaták.

De mi nekünk, hála Istennek, van diplomatánk, a ki a tavaszi fuvallathól és kierzti a vihart, a ki tudja, hogy a legkisebb tojásban is élet kopogtat, a ki látja, hogy a piczi szemölcsből is keletkezhetik a daganat. Nyílt szembeletekint az események méhébe és Polónyi nemes ajaka interpellációra terpeszkedik: *»Van-e tudomása a pénzügyminiszter urnak, hogy a lipótvárosi kaszinó specialis trafikot kapott?«*

A pénzügyminiszter, a kiből hiányzik a politikai előrelátás, a ki soha sem gondolt a kis okok jelentős következményeire, a ki megfélekedezett a feudális különlegességi jogok tiszteletéről, elég vakmerő megvallani, hogy a lipótvárosi kaszinó specialitás trafikjáról van tudomása. Annál is inkább van tudomása, mert a trafik-engedélyt ő adta.

A nemzeti kaszinó, a melyben csak kivétel a zsidó, a gentry-kaszinó, a melyben kivételes zsidó sincs, Polónyi Géza közvetítésével riadoz az utolsó kiváltság elkobzásán.

Nem Hentzi fája a magyarnak, nem is az önálló vámterület duzzasztja obstrukcióra a szavalat vitorlát, hanem az, hogy a dohány arisztokratáját, a specialitást is magának foglalta le a zsidó s a maga kaszinójában tüntet az arisztokrata füsttel. A trafik-engedély volt az utolsó szabadalma a született arisztokracziának. Ön ezt is elkobozta, pénzügyminiszter ur!

Vigyázzon! Ez a trafik engedélye ássa meg sirját az ön politikájának. Ó, hogy mért nem hallgatott ön Polónyi Gézára?

Atzél Endre.

ESZTERKA.

Szomorujáték négy fölvonásban.

— Irta: Philippson Lajos. —

— Fordította: Haber Samu. —

(Tizenhatodik folytatás.)

K á z m é r (szünet után):

Sokat reméltem, ám nem így sokat.
Ily képtelen, ily lázadó beszéd
Nem ért király fülébe még soha.
Mit életem erővel szereztem,
Amért vesződtem, összevonva éjt,
Napot, nem adhatom azt áldozatnak,
Mihelyt, szorult időben úgy kívánják,
Daczolva vélem, a gonosz bolondok.
Emberré csináltam abból én, akit
Úra kezét nyaló barom gyanánt
Tartottatok. Szabad területet
Oly embereknek adtam itt, minőkre
Kutyát eresztetek ti, mint a vadra.
Tirátok őket újra nem bizom!
Az istenadta ős-jogért cselekszem,
Melyet ti sárba gyúrtatok egészen.
S elébb lehullhat a király-palást.
Darabra tépve az orosz kezétől,
Hogysem elejtsem azt, mi istené.

Rosny:

Ez végezésed, mit velünk közölsz?
Ne küldj el így — gondold hatásira.

K á z m é r:

Hatásai csak újra rátok esnek!

Rosny:

Szavakkal ellent győzni nem lehet.

K á z m é r:

Majd megsegít az Ur hatalma is.

Vola ura:

Amit, magad akarva, meg nem adsz,
A fegyverünk megszerzi még nekünk.

K á z m é r:

Ismerlek, lázadó, szavad ne halljam!
Hiszed: nem értesültem, mit csinálsz titokban?
Ki lázadást eszelt, boszúm megérzi,
A Visztulába vettetem a lelkész,
Börtönben éhen a nemest veszejtem!*

Vola ura:

Vigyázz, e sors ne érjen téged is.

K á z m é r:

El, innen el, te léssz különben első!
(Vola ura hátrál a háttér felé.)

Tehát közöltem végezésemet:
A lengyelek, ki kardot fogható,
Megannyi kapja majd hívásomat.
Ki hét napig mulasztja a jövőst,
Az hitszegés miatt lakol keményen;
A czimerét eltördeli bakónk,
A birtokát pediglen elkobozzuk.
A hűtlenek tarajt-vető hulláma
Min szerte loccsan, én vagyok a szikla.
De bő jutalma lesz a hű barátoknak.
Tünődjetez ezen s most elmehettek.

(Az urak távoznak.)

* Történeti tény.

Ötödik jelenet.

Kázmér. Melchtin.

Melchtin:

Hevült vagy, oh, uram —

K á z m é r:

Kemény dió!

A baj bizony komoly, tudom, de sorsom —
Ne leljen itt gyáván erőtelen.

Melchtin:

Eléd vezessem a zsidót talán?

K á z m é r:

Ereszd be, most meghallgatom örömmel.
(Melchtin távozik.)

Hatodik jelenet.

A király (karos székekben ül). Melchtin. Ben József.

K á z m é r:

Idébb jöhetsz, zsidó, kedvünkre volt,
Velünk híven előre hogy közölted,
Mi más különben nem titok ma már.

Ben József:

Dicsérem Istenem, fönsége fényét,
Ki földi lényre így dicsőn veté.

K á z m é r:

Hálás leszen királyod, elhihedd!

Ben József:

Nem hála már az is, midőn ezuttal
Szined elé kerülni jut szerencsém?
Eléd, az Úr, akit mihelyt fölkent,
Hazát nyitott sokat zavart fajomnak,
Ki most is a bakó kezét lecsapni
Nem engedi a büntelen rabokra
S nem fogja el szavát a büntelennek.

K á z m é r:

Nem hála — a megillető igazság!
Segítsen Isten a nehéz dologban.
De mond, miképp vedd híred, mi készül
Határainkon és az uri nép közt,
Elébb akár mi enmagunk? Beszélj.
De nyíltan, bátoran, javad kívánom.

Ben József:

Felség, legyen kegyes gondolni arra,
Minő fajú vagyok. Hitünk, amelyet
Évezredek idői óta vallunk,
A szenvedés, az üldözés keserve,
Együtt mi ért megannyiunk: kicsit,
Nagyot, urat, szegényt, bűnöst, ártatlant —
Ezek olyan szoros kötésbe vonták
Fajunk megannyi gyermekét, hogy nincs
Erős kötés. Megoszljuk bánatunk;
Közös, ha van, öröm. A szerteszórt
Kunyhók lakói összeállnak ám
Egész világ-tekén egyöntetűn,
Mihelyt közös bajunk kívánja ugy.
S mivel — amin fordítani nem szeretnénk —
A vérek élete úgy összeforrt
A hon javával, melyben otthonunk,
Arról, mi készül, száll a hír hamar
S a bajt, mely érkezik, előre tudjuk.

(Folytatása következik.)

